FJ 5047

E7/Jg

MKKE

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIX. ÉVFOLYAM, 11. SZÁM ÁRA: 1,80 Ft 1987. JÚNIUS 4.

MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM Központi Könyvtára Telefon: 176-82.. Budapest Pf. ...

Ülésezett az egyetemi tanács

Az egyetemi tanács május 28-i ülésén *Csáki Csaba* rektor elsőnek *üdvözölte* az egyetemi tanács *új mandátummal rendelkező hallgatói tagozatát*, majd *Gáspár Tamás*, a tagozat vezetője *bemutatta a tagozat képviselőit*.

Az ülésen fontos egyetemi *dokumentumok elfogadására került sor*. Megtárgyalta és elfogadta a kiegészítésekkel a tanács *a tanulmányi és vizsgaszabályzatot*, és megtörtént a *szervezeti és működési szabályzat* véglegesítése is.

A továbbiakban sorra került a tantervi változtatások jóváhagyására, *Vadász István*, a rektori hivatal vezetője tájékoztatta a testületet arról, hogy *új iratkezelési szabályzat kerül bevezetésre* az egyetemen.

Tájékoztatás hangzott el arról, hogy *tizenkilenc idős közgazdász kérése érkezett be az arany diploma adományozása ügyében*. Miután kizáró ok nem szerepelt, ezért a tanács döntése szerint *a tanévnyitó ünnepségen szeptember 11-én pénzjutalom kíséretében* (ezúttal először) *kerül kiosztásra az arany diploma.*

Ezt követően *Huszár Ernő* kereskedelem kari dékán *fordult kéréssel az egyetemi tanácshoz*, hogy *foglaljon állást Gubcsi Lajos címzetes egyetemi docens kinevezése ügyében*. Gubcsi Lajos 1970-ben szerzett diplomát egyetemünkön, majd egyetemi doktori címet szerzett, és sikerrel védte meg kandidátusi disszertációját. Vörös diplomával végezte el a Politikai Akadémiát. Jelenleg a Magyar Ifjúság főszerkesztője és *egyetemünkön a világpolitika tárgy oktatója*. Az egyetemi tanács *Gubcsi Lajos címzetes egyetemi docenssé történő kinevezését 23 igen, 2 tartózkodás és 5 nem szavazattal elfogadta*.

Rövid tájékoztatást adott *a rektor* a bérfejlesztésről és *javasolta a bérgazdálkodás rendszeres újragondolását*. Örömmel állapította meg, hogy *az egyetemen lefolyt revízió a társadalmi tulajdonnal szembeni lényeges szabálysértést nem talált*. Az egyetemen a gazdasági és a műszaki ellátásban *a formai, szervezési szabályozástól eltekintve az ügyek rendben vannak*. Ettől függetlenül a jövőben többet kell foglalkozni a gazdasági ügyeinkkel — hangsúlyozza a rektor. Miután az egyetem plusz pénzszerzési lehetőségei megnehezültek, a rektor *kérte a gazdasági hivatalt, hogy dolgozzon ki egy takarékossági programot*.

Az 1987/88-as tanévkezdés sűrűsödő feladataira utalva a *rektor bejelentette*, hogy a tanévnyitót megelőzően *szeptember 9-én és 10-én kétnapos tanácskozásra kerül sor* az egyetem vezető testületének részvételével.

A testület tájékoztatást kapott a felvételik előkészületeiről. Végezetül a hallgatói tagozat ismertette működési elképzeléseit, terveit. Ezzel a tanácskozással lezajlott a tanév utolsó egyetemi tanácsülése. Csáki Csaba rektor *kellemes pihenést, jó nyaralást kívánt a résztvevőknek*.

Köszöntő helyett

Már óvódába sem szerettem járni. Többször megszöktem (hogy ne legyen feltűnő) a reggeli névsorolvasás után. Nehezen barátkozó, nyughatatlan gyerek voltam, akinek mindig máshol, máson járt az esze. Így szüleimet meglepte, hogy az első két osztályt általánosban példás magaviselettel, kitűnően zártam. Később aztán hordtam haza az intőket... Bár végig jó eredménnyel végeztem az éveket, tanulni nem szerettem. A gimnáziumban sem volt ez másképp. Viszont szinte mindent elolvastam, ami a kezembe került: szépirodalmat, természettudományt, történelmi regényt, sci-fit, egyebet. Az egyetemen tudatosodott bennem: mohón vágyom a TUDÁS-ra, csak a tanulás, ismeretelsajátítás adott, konkrét, intézményesített formáitól, módszereitől irtózom és irtóztam gyerekként.

Hogy mégis eljutottam a diplomáig, abban nagy szerepe volt néhány tanáromnak is, kezdve az általánostól az egyetemig. Akik nemcsak tanítottak, de neveltek is sok-sok türelemmel. Ha kellett, büntettek, ha megérdemeltem, jutalmaztak. Akik megtalálták a hangot (mert meg akarták találni) a gyermeki lélekhez, a kamasz forrongásához, s a majdnem felnőtt öntudatossággal lázadozó egyetemistához. Köszönet nekik, akik PEDAGÓGUSOK tudtak, tudnak lenni a szó legszebb értelmében.

Életemet végigkísérték eddig a pedagógusok, s ezután sem igen lesz ez másként. Hiszen majdan utódom is iskolába fog járni — s vele én is. Szülői értekezletekre, fogadóórákra, tanulmányi versenyekre és kirándulásra, ballagásra...

S egyszer talán azzal jön haza gyermekem: „Apu, én tanár szeretnék lenni, mert az a legnemesebb hivatás."

Budai János

BIBÓ '87

Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának államjog tanszéke politológiai csoportja, tudományos szocializmus tanszéke és az ELTE Jogász Társadalomtudományi Kollégium, valamint az Egyetemi Lapok és a Közgazdász szerkesztősége *BIBÓ '87* címmel tudományos konferenciát rendez. A konferencia tematikája fel kívánja ölelni Bibó István életművének politikai, gazdaságelméleti és jogfilozófiai nézetrendszerét, szemléletmódjának alakulását. A szervezők célja a kiváló politikai gondolkodó érdemeinek — tudományos munkásságának, közéleti szerepvállalásának és morális példájának — bemutatása és megfelelő elismertetése. A konferencia programja a Bibó-életmű feltáróinak, kiadóinak és eddigi értelmezőinek meghatározó munkáját folytatja. A négy szekció témakörei e tapasztalatokra építve az újabb tudományos megközelítések eredményeit kívánják bemutatni, s kiemelten adnak teret fiatal kutatók elemzéseinek. A konferencia elnevezése — BIBÓ '87 —, a mai olvasatok fontosságára, Bibó aktualitására kívánja felhívni a figyelmet.

A konferencia időpontja: 1987. június 19. péntek és június 20. szombat, helye: ELTE ÁJTK, Budapest, V., Egyetem tér 1—3. a III. emeleti IX. előadóterem.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

PROGRAM:

Június 19. 9.00 óra.
Megnyitó — Nyakas Szilárd (Egyetemi Lapok).
Bevezető — Gombár Csaba vitavezető.
I. — A hetvenes-nyolcvanas évek Bibó-recepciójáról — Sükösd Miklós.
— Bibó szabadságfelfogása — Légrádi Tibor.
— Bibót — is — olvasni. (Bibó politikaelméleti koncepciójának forrásairól) — Szilágyi Sándor.
14.00 óra.
II. — A német hisztéria bibói elemzése — Kiss Endre.
— Bibó Közép-Európa-értelmezése — Bába Iván.
— Bibó István elit-felfogása — Horváth Ágnes.
— Bibó humanista utópiája — Ludassy Mária.
Június 20. 9.00 óra.
III. — Gazdasági demokrácia vagy gazdasági hatékonyság? — Urbán László.
— Az ifjú Bibó jogfilozófiája — Nagy Endre.
12.00 óra.
IV. — Bibó István politikai-közigazgatási nézetei — Gyarmati György.
— Bibó István és a liberális szocializmus értékei — Szalai Pál.
— Bibó és a népi mozgalom politikai hagyománya — Bilecz Endre.

Az előadásokat szekciónként szünet, majd vita követi. A vitában a hozzászólások maximált ideje 10 perc. A konferencia összegyűjtött anyagának megjelentetéséhez írásbeli hozzászólásokat is várunk.

Az eszmecsere reményünk szerint folytatható lesz — Bibóról és a magyar történelem más nagyjairól egyaránt.

Védnökök:

ELTE ÁJTK államjog tanszék	**ELTE ÁJTK politológiai csoport**
Elte ÁJTK tudományos szocializmus tanszék	**ELTE Jogász Társadalomtudományi Kollégium**
Egyetemi Lapok szerkesztősége	**Közgazdász szerkesztőség**

Vizsgakörkép

„Forró napok"

Vannak olyan vizsgák is, amelyek a diákok legszebb elképzeléseinek felelnek meg. Kezdődik a dolog azzal, hogy *a tanár a felkészülési idő alatt hosszasan a vizsga termén kívül tartózkodik*, ami lehetőséget biztosít az otthon elkészített vázlatok gondos lemásolására, valamint a társakkal való alapos konzultációra. Az igazán jóindulatú és a tárgyi tudással szemben a gondolkodást előnyben részesítő oktatók, miután ily módon lehetőséget adtak a gondolatok tényadatokkal való megtámogatására, *visszatérve előbb belegabalyodnak a kilincsbe, csak többszöri próbálkozással tudják lenyomni, minek következtében a bentlévők rendezhetik soraikat*, a puskák eltűnhetnek, az eszmecsere abbamaradhat.

Álomvizsga

Ezután megkezdődik a vizsgáztatás. *Az első kérdés* kétféle formában hangozhat el. Az egyik így szól: *milyen tételt szeretett volna húzni a vizsga előtt.* Erre a vizsgázó elárulja, hogy melyik a kedvenc tétele. Hogy, hogy nem ezt addigra a vizsgáztató már nagyon unni szokta, ezért *valami az adott tételhez közel álló, de azért más témát érintő kérdést tesz fel.* Aki tényleg tudja kedvenc tételét, kikövetkeztetheti erre is a választ. A másik szokásos formula *az első kérdés feltételekor az, hogy a vizsgázó megtudja: a lehető legjobb tételt húzta, s a tanár igazán kíváncsian várja a feleletet.* Ez esetben gondot okozhat, ha semmit sem tudunk az adott témakörről. Felsőbb évfolyamokon azonban ilyesmi ugyebár nem fordulhat elő. *Viszont ne törjön le senkit, ha később megtudja, hogy oktatója a vizsga jó hangulatának megteremtése céljából minden második diákot biztosít arról, hogy a lehető legjobb tételt húzta.* Sajnos, csak harmad-, negyedéven és csak ún. szemléletformáló tárgyak záruinak időnként ilyen hangulatban.

Az elsősök mumusa

Az elsősök egyik mumus tantárgya a számítástechnika. Eddig két vizsganap volt a tárgyból: az elsőre *170-en jelentkeztek; 36-an buktak meg;* a második vizsganapon *105 vizsgázóból 30-an próbálkoztak sikertelenül.* Feltűnően magas, csaknem *egyharmados* tehát *a második vizsganapon a bukási arány.*

— *Mi ennek az oka, talán mások javították a dolgozatokat? — ezt kérdeztem Lévayné Lakner Máriától, a számítástechnikai intézet titkárától.*

— Nem, dehogyis. Ugyanaz a nyolc tanár javította a dolgozatokat. Az első alkalommal mindig a legjobbak, a magukban legbiztosabbak jelentkeznek főképp. Ezért mindig jobb a jegyek átlaga, vagy a bukási arány.

— *A számítástechnika tárgyával kapcsolatban felmerült mindig a gyanú, hogy az elsősök lemorzsolódási kvótájának nagy részét produkálja a matematika mellett. Hányan ismételnek félévet emiatt átlagosan?*

— Évente körülbelül húszan. De szó sincs arról, hogy mi beállnánk erre a bukási számra. Az a bajok forrása inkább, hogy a diákok nem szeretnek gondolkodni, a számítástechnika pedig gondolkodásra késztető tárgy.

— *Igen, hát a középiskolai oktatás után — mely nem éppen ezen irányban hat — tényleg talán a legbonyolultabb, legszokatlanabb tárgy a számítástechnika.*

— Egészen más felkészülést igényel, mint a többi tárgy. A magasabb bukási arány másik oka pedig az lehet, hogy a vizsga írásbeli, tehát a tanár nincs személyes kontaktusban a vizsgázóval, nem eshet meg rajta a szíve.

— *Korábban mindig problémát jelentett az, hogy nagyon kevés időt tölthettek gépi futtatással a diákok, ezért születtek rosszabb eredmények.*

— Ma már nem lehet erre hivatkozni. Hiszen két program lefuttatása és dokumentálása k telező. Összesen 7×2 órát töltenek terminál mellett a diákok, vagyis az otthon elkészített programot ott maguk próbálják ki.

— *A konzultációkon milyen volt a részvételi arány?*

— Minden második héten tartottunk konzultációt. Ezeken általában a hallgatók egytizede jelent meg.

— *Az első két vizsganapra igen sokan jelentkeztek. Tudtak eredményt hirdetni még aznap?*

— Igen. A vizsgák nyolckor kezdődnek, 90 percig tartanak. Délután 3-kor már eredményt hirdetünk, nem kell tovább izgulniuk a diákoknak.

— *Tehát egy dolgozatra 15-20 perc javítási idő jut. Nem csúszik be ilyenkor egy-egy baki?*

— Minden diák megnézheti a dolgozatát. S ha valamilyen elnézés vagy félreértés történt a kárára, akkor ezt kijavítjuk. Egyébként ritkán fordul ez elő; az első napon például 170

(Folytatás a 3. oldalon)

Ki nevet a végén?

Költözködés valószínűleg júliusban

A tervek szerint azoknak, akik a főépület még fel nem újított részéből, illetve a már felújított szárnyból a most átadásra kerülő helyiségekbe költöznek, a nyáron, tehát *szeptember 1-jéig kellene elfoglalniuk új helyüket.* Ez a legújabban felújított rész a *déli szárny Duna-parti oldalának földszintje, első, második és harmadik emelete, illetve a Közraktár utcai oldal második és harmadik emelete.* (Ezen az oldalon az első emelet a beruházó vállalatoké, a déli szárny nagy előadójának és úgynevezett több célú termének átadási határideje február 1-je.).

Az építkezést azonban két gond is lassítja. Az egyik *az eső*, ami a tető építését hátráltatta. Ezen a problémán, úgy tűnik, úrrá lesznek az építők, a Duna-parti oldalon befejezték a munkát, *a Közraktár utcai oldalon az utolsó simításokat végzik, a Sóház utcai oldali tetőt pedig a nyáron fogják megcsinálni.* A másik nehézség az, hogy *az új termek bútorait késve szállítják.* Ez ügyben még nem fejeződött be a vita a BUBIV-val, ha ezt sikerül időben lezárni, és a vállalat teljesíti szállítási kötelezettségeit, akkor július folyamán sor kerülhet a költözködésre.

A főépület északi oldalának állványozása folyik. A *Dimitrov téri párkányok egyes részei meglazultak, ezért itt nehézállvány készül,* hogy a homlokzat lemosásán túl ezeket a részeket megerősíthessék.

Az alapvető cél, hogy az épület belső helyiségei elkészüljenek, többek közt azért, mert a déli szárny nagy előadója nagyon hiányzik. Az új oktatástechnikai eszközöket, illetve a Csáki Csaba rektor által korábban említett, alállomások kiépítésére alkalmas *számítógépet hamarosan megkapjuk.* (A most átadásra kerülő épületrészben *már terminálszobák is várják az odaköltözködő tanszékeket.*) Sajnos a tavaly átadott északi és középső rész hibáinak, így *az aula beázásának és akusztikai problémáinak garanciális javítása késik.*

Nagyon fontos eredmény, hogy hosszas viták után, az idén még rendelkezésünkre álló lengyel munkaerő felhasználásával *a nyáron megkezdhetjük a Kinizsi utcai épület két tornatermének felújítását.* Ez egyetemünk és a Műszaki Egyetem közös érdeke, mert a rekonstrukció nélkül *ezek a helyiségek rövid időn belül használhatatlanná válnának.* Csak a szükséges munkák elvégzése után egyezhet meg a két intézmény abban, hogy milyen rend szerint osztozik a termeken.

K. S.

A bérfejlesztés tapasztalatai

Az egész felsőoktatással együtt általunk is várva várt rendkívüli béremelés — ha sokunk szerint nem is kívánt mértékben — végre megvalósult. (...) A bizalmitestület által elfogadott alapelvek végeredményeként realizálódott a bérfejlesztés, amelynek kihatásait az áprilisi munkabér felvételekor mindenki személyre szólóan érzékelhette.

BÉRFEJLESZTÉS A SZERVEZETI EGYSÉGEK SZINTJÉN.

A megvalósított bérfejlesztés összesített adatait az 1. számú táblázat tartalmazza. (...)

A fentiek a főfoglalkozású és részfoglalkozású dolgozókat együttesen tartalmazzák, ahol a részfoglalkozásúak létszáma nem került átszámításra — vagyis a részfoglalkozásúak esetében is egy fő az egy fő. (...)

Legmagasabb a bérfejlesztési százalék (19,51) a rektori hatáskörbe tartozóknál, melynek magyarázata; — egy kivételével mindenki főállású, és ezen belül túlnyomórészt oktatók tartoznak ebbe a csoportba; — vezetői státuszukból adódóan (nem kifogásolható mértékben) viszonylag magasabb arányban részesedtek a rektor külön keretéből. Legalacsonyabb a bérfejlesztés aránya (10,86) a gazdasági igazgatóságnál, melynek oka a túlzott mértékű tartalékolás. Itt jegyezzük meg, hogy a tartalék további 1,3 százalékos bérfejlesztést tett volna lehetővé.

Kiemelésre érdemes az egyes karok eltérő arányú bérfejlesztése, amelynek okai; — minimális mértékben az, hogy az egyes karok a rektor külön keretéből eltérő mértékben részesültek béremelésben; — döntően pedig az, hogy az oktatók korrekciós kerete koronként más és más arányban jelentkezett. Az erősen preferált Nyelvi Intézet és testnevelési tanszék a kereskedelmi karhoz tartozik, míg az általános karon sok olyan tanszék van, amelyek a korrekcióból viszonylag kisebb mértékben részesültek.

A karok közötti eltérő százalékok azt eredményezték, hogy az egy főre jutó átlagbér-differenciák ugyan minimálisan, de mégis megváltoztak. (...) Megállapítható, hogy a tanszékek közötti differenciák fő okai: — elhanyagolható mértékben a rektortól kapott; — jelentősebb arányban a dékántól kapott; — de leginkább a korrekciós összegből történt bérfejlesztések. Az egyes tanszékeken belül a főfoglalkozásúak bérfejlesztése — az előbbieken kívül — még attól függően is jelentősen eltérhet, hogy a tanszék milyen mértékben fejlesztette a részfoglalkozásúak bérét. (...)

A FŐFOGLALKOZÁSÚ OKTATÓK ÉS KUTATÓK BÉRFEJLESZTÉSE

(2. számú táblázat)

A részletekbe menő értékelés helyett csak a legfontosabb megállapítások; —

oktatóknál;

a nagyságrendeken ugyan lehetne vitatkozni ,de az a tendencia, miszerint a magas átlagbérhez alacsony százalék tartozik (és fordítva) elismerésre méltó, és köszönetet mond érte mindazoknak, akik a személyre szóló bérfejlesztésről döntöttek; —

kutatóknál:

az előbbi tendencia ugyan nem érvényesül, de egy másik — a kutatók számára — kedvező végeredmény igen, tudniillik a kutatók az átlagos 5+8=13 százalék helyett 14 százalékos bérfejlesztésben részesültek.

A differenciálásról.

A korábbi megállapítások minden esetben átlagszámokon alapultak, az átlagnak pedig megvan az a „jó" tulajdonsága, hogy a különbségeket részben „eltünteti". (...) Az összesítés során azért az látható vált, hogy bizonyos mértékű differenciálásra sor került még beosztáson (munkakörön) belül is. A differenciálás szélsőséges esete — vagyis az, hogy valaki nem részesült bérfejlesztésben — is megvalósult, mégpedig 90 fő esetében. Igaz, hogy ennek nagyobbik része üres állás, tartósan távol levő és részfoglalkozású.

BIZALMIAK ÉS BIZALMITESTÜLETI TAGOK ÉSZREVÉTELEI A BÉRFEJLESZTÉS MEGVALÓSÍTÁSÁRÓL.

Az szb kérésére a bizalmiak (főbizalmiak) közvéleménykutatást végeztek a bérfejlesztésről. A legfontosabb észrevételek a következők: A rendkívüli béremelés már nagyon időszerű volt, de a mértéke alacsony, és legfeljebb az elmaradás enyhítésére volt elegendő; Érthetetlen az egyéb dolgozók, de különösen a kutatók — ők ugyanis általában oktatnak is — hátrányos megkülönböztetése.

A bérfejlesztést tárgyaló április elsejei bt-üléssel kapcsolatos észrevételek: A bérfejlesztést nem az szb-titkárnak, hanem az állami vezetésnek kellett volna előterjeszteni; A bt-tagokat előzetesen írásban kellett volna tájékoztatni az előterjesztésről; A bt-n lefolytatott szavazás kifogásolható, egyes vélemények szerint manipulált volt; A bt légköre nem volt megfelelő, többen emiatt távoztak idő előtt.

Az észrevételeket az szb május 26-i — a főbizalmiakkal kibővített — ülésén megtárgyalta, és az alábbi megállapításokat tette: — az első két kifogással egyetért — az előterjesztéssel kapcsolatos kritikát elfogadja — az írásbeli, előterjesztés szükségességét elismeri, de a konkrét esetben erre időhiány miatt nem volt lehetőség — a manipulált szavazás vádját visszautasítja, de elismeri, hogy a levezető elnöknek az első négy pont megszavaztatásakor külön is fel kellett volna tennie a kérdést: ki kíván hozzászólni? A bt légköre — tekintettel a vitákra — egy-egy pillanatban valóban kifogásolható volt, de ettől még mindenki elmondhatta a véleményét, és a légkörre való hivatkozás nem jogalap arra, hogy bárki is távozzon. Általános megállapítás szerint a bérfejlesztést — a lehetőségeken belül — az egyik, „legkevésbé rossz" megoldással sikerült megvalósítani. Az szb köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik e munkában segítségére voltak.

BÉRFEJLESZTÉS UTÁNI BÉRFEJLESZTÉS

Eredeti elképzeléseink szerint az április elsejei bérfejlesztéssel egyidejűleg a jelenlegi béralapunk külön jutalomkeretként kezelt részét is béresíteni kívántuk, amit a minisztérium időlegesen nem engedélyezett. Időközben e megkötést a minisztérium feloldotta, így július 1-jei hatállyal javasoljuk béresíteni a körülbelül 2 százalékos jutalomkeretet.

Ezúttal az időhiány sem lehet akadálya az írásbeli előterjesztésnek, amely a rendelkezésre álló keretösszeg figyelembevételével a következő: oktatók 150 forint, de a tanársegédek és nyelvtanárok plusz 50 forint, azaz 200 forint, kutatók 250 forint, de a tudományos segédmunkatársak plusz 50 forint, azaz 300 forint, egyéb dolgozók 100 forint fizetésemelésben részesülnek fejenként.

A fenti béremelésben csak tényleges főállásúak részesüljenek, tehát ne kapjanak bérfejlesztést a részfoglalkozásúak és az üres állások. Az előbbi kritériumok mellett a rektornak mintegy 500 forint bérfejlesztési kerete marad.

A javaslat viszonylag egyszerűen lebonyolítható bérfejlesztést tesz lehetővé úgy, hogy előnyben részesíti az alacsony átlagkeresetűeket. A kutatókat külön is preferálja, igazolva a korábbi megállapítást, miszerint a kutatók hátrányos megkülönböztetésével az szb sem ért egyet.

Dr. Róth József,
az szb bér- és munkaügyi felelőse

SZERVEZETI EGYSÉGEK	ALAPBÉR Ft/fő/hó Régi	Emelés	Uj	Alapbér emelés %-a	Létszám /fő/ Össz.	Ebből főfog.
Alt. Kar	6050	964	7014	15,94	282	223
Ipar Kar	5966	1033	6999	17,32	142	123
Ker. Kar	5562	1025	6587	18,43	230	204
Rektori H.	5297	749	6046	14,14	38	38
Könyvtár	4814	586	5400	12,18	106	92
Gazd.Ig.	4119	448	4567	10,86	272	211
Szám.T.O.	4306	549	4855	12,76	14	11
Vall.Gazd.K.	9650	1250	10900	12,95	1	1
Rektori hatáskör	9682	1889	11571	19,51	17	16
SZET	2180	280	2460	12,84	5	-
ÖSSZESEN	5339	821	6160	15,38	1107	919

MEGNEVEZÉS	ALAPBÉR Ft/fő/hó Régi	Emelés	Uj	Bérfejl. %-a	Létszám /fő/ Össz.	Ebből: üres
Egyetemi tanár	11 430	1855	13 285	16,22	41	2
Docens	8 633	1600	10 233	18,54	111	2
Adjunktus	6 249	1199	7 448	19,19	166	4
Tanársegéd	4 455	943	5 398	21,16	75	-
Testnevelő	6 086	1291	7 377	21,21	11	-
Nyelvtanár	3 960	750	4 710	18,94	5	-
OKTATÓK ÖSSZESEN	7 054	1324	8 378	18,76	409	8
Tud. főmunkatárs	7 668	1099	8 767	14,32	14	-
Tud. munkatárs	6 419	881	7 300	13,73	27	2
Tud. segédmunkatárs	4 371	614	4 985	14,05	10	1
KUTATÓK ÖSSZESEN	6 360	888	7 248	13,97	51	3

Csernovics Mária (1950–1987)

A szomszéd egyetem lapja, A Jövő Mérnöke újságírója 37 évesen, hosszas betegség után elhunyt.

Ismertük, többek között az országos diáksajtótáborokból, ahol lelkiismeretesen és önzetlenül segítette a különböző főiskolák diákújságíróit tehetségük kibontakoztatásában.

Az ő tehetségének nem maradt lehetősége kibontakozni. Előbb az egészségét vesztette el, azután a férjét, s végül — kezdő értelmiségi béren, táppénzen, ötödik emeleti szükséglakásban, betegen, egy gyerekkel — a hitét.

Mi pedig őt.

Kandidátusi értekezés

A társadalmi érdek értelmezhetőségéről

Megvédte kandidátusi értekezését május 13-án az Akadémián *dr. Valcsicsák Imre.* Az értekezés címe: „A társadalmi érdek értelmezhetőségének problémája. (Adalékok a társadalmi érdek filozófiai kategóriájának kimunkálásához.)"

A TMB által kijelölt bíráló bizottság a következőkből állt: *dr. Földesi Tamás* (elnök), *dr. Papp Zsolt* (titkár), *dr. Makkai Mária, dr. Ádám György* (tagok). Az értekezés opponensei *dr. Farkas Endre* és *dr. Kovács Ferenc* voltak.

Az opponensek kiemelték a téma időszerűségét. Helyeslőleg értékelték a szerzőnek azt a törekvését, hogy az érdekkategóriát filozófiaiként kívánja kidolgozni. Az értekezés érényeként említették annak eszmetörténeti részét, melyben a szerző filozófiatörténeti áttekintést ad az érdekkategória fejlődéséről. Vitatták ugyan, de kutatandóként elfogadták az érdekek konkrét, különös és általános érdekekre való felosztását. A szükséglet és érdek viszonyának megoldását az értekezésben szintén vitatták, de lehetséges megoldásnak vélték.

Az opponensek felhívták a figyelmet arra, hogy az érdek témáról a szocialista országokban még nem keletkezett hasonló, monografikus igényű feldolgozás. Kiemelték és különösen értékesnek ítélték a társadalmi érdekről szóló fejezetet.

Az opponensek az értekezés jelentős értékeként említették még a megközelítés komplexitását és filozófiai igényességét.

A TMB által kijelölt bíráló bizottság az opponensekkel egyetértésben az értekezést kiadásra javasolta.

A bíráló bizottság megítélte dr. Valcsicsák Imrének a kandidátusi fokozatot.

A diákok pénzéről

Egy nap alatt, sorbanállás nélkül

Nem írok borúlátó cikket, mert hitetlennek tűnhetek. De vajon *ad-e okot az ez évi diákjóléti munka arra, hogy felhőtlen optimizmussal nézzek a jövő évi munkánk elé?* Lássuk csak, mennyi pénzzel „sáfárkodtunk" egyetemi szinten egy év alatt állami támogatások címén! Tanulmányi ösztöndíjra a gh kifizetett mindkét félévben kb. 3,5 millió forintot. Ehhez hozzávéve a szociális támogatásokat és a jövedelemkiegészítéseket, *óvatos becslésem szerint kb. 20 millió forintot osztottunk el és vettünk fel az elmúlt évben. De jól osztottuk-e el* ezt a hatalmas összeget, beszélhetünk-e arról tiszta lelkiismerettel, hogy mindenki azt az összeget kapta, ami őt megilleti?

Hosszasan vitatkozhatnánk, de nekem az az egyértelmű álláspontom, hogy *NEM.* Ennek okai közül — alátámasztásként — kiemelném, hogy *több csoportban olyan ember foglalkozott ezekkel az ügyekkel, aki kényszerből* (mivel más nincs) *„vállalta".* Még idén is voltak az ipar karon olyan csoportok, melyek ezt sem tették meg. *De ott, ahol a djb-s lelkiismeretesen végzi feladatát, hány izben történt vita az egyéni ösztöndíjakról és szoc. támogatásokról?* Ilyenről nincs tudomásom. Tapasztalatom szerint a *szoc. támogatás elosztásánál nem mérlegeljük, hogy a jövedelemigazolások mennyire fedik a családi körülményeket,* az ösztöndíjaknál pedig a pontrendszer által meghatározott összeg az irányadó. *És mindez nem pesszimista szemlélet* (távol álljon tőlem), *hanem jobbító szándékkal vázolt tényleírás.*

Tartózkodó *bizakodásra adhat okot néhány csoport törekvése,* a ténylegesen KÖZÖS pénzelosztásra, továbbá *az új Szabályzat, mely egyértelművé teszi az elosztás szempontjait és így sok félreértéstől kímél meg bennünket.*

A kifizetések technikai lebonyolítása évek óta sok gondot okozott. *Idén pontosabb lett a tájékoztatás a kifizetések időpontjáról.* A gazdasági hivatallal egyeztetett időpontokat jóval előbb tudtuk közölni a Közgazdász hasábjain. *Jövőre is hasonlóképpen járunk el.* Kísérleteket folytattunk — és a segítségért ismételten köszönet az ipar karnak — a kifizetések meggyorsítására. *Októbertől meg akarjuk valósítani azt, hogy az egész egyetem egy nap alatt és sorbanállás nélkül kapja meg a pénzt.* Ehhez az aktív közreműködésetekre lesz szükség, hiszen ez *rengeteg munkával és nagy felelősséggel fog járni.*

Tervünk szerint *szeptember 15—16—17-én háromhavi jövedelemkiegészítést fogtok kapni (1050 Ft).* Itt felhívom azok figyelmét, *akik szeptemberben még vizsgázni fognak, hogy ezt az összeget csak október végén, az ösztöndíjakkal és szoc. támogatásokkal vehetik fel.* Ez a kifizetés előreláthatóan október 27—28—29-én történik. *Ekkor valósítjuk meg először a csoportos kifizetést.* Az erre vonatkozó elképzeléseinket szeptemberben tudjátok meg.

Sajnálatos tény, hogy *a harmadévesek szakmai gyakorlatra járó pénzét csak a vizsgaidőszak után lehet kifizetni,* mivel a tanszékek túlnyomó többsége még mindig nem juttatta el a névsorokat a dékáni hivatalba. *Javaslom, hogy azok, akik vidéken fognak dolgozni, adjanak meghatalmazást budapesti társaiknak és ők vegyék fel ezt az összeget.*

Végezetül meg szeretném köszönni mindazoknak a munkáját, akik idén valamilyen formában a diákjóléti ügyek intézésében, a támogatások elosztásában, kifizetésének megszervezésében, a kifizetésekben részt vett és mindenkinek kellemes nyaralást kívánok!

Geiszlinger

Skála pályázati felhívás!

Amint arról már korábban hírt adtunk, a Skála-Coop és az MKKE közötti megállapodás értelmében ebben az évben is sor kerül a Skála-díjak odaítélésére.

A jelenlegi I., II., III. és IV. évfolyamon (szaktól függetlenül) egy-egy 40 000 forintos első, 20 000 forintos második és 10 000 forintos harmadik díjat osztanak ki az éves teljesítmény komplex értékelése alapján a szeptemberi tanévnyitón. Évfolyamonként további 7-7 hallgató oklevelet és jutalmat kap.

A tanulmányi díj pályázat útján nyerhető el.

A pályázatokat formanyomtatványon kell benyújtani, amit a dékáni hivatalok tanulmányi előadóitól legkésőbb az index leadásakor lehet átvenni. A pályázatokat ugyancsak a dékáni hivatalokban kell leadni — a határidő június 20. A követelményeknek megfelelően, minden hallgató pályázhat (a népköztársasági ösztöndíjasok, a társadalmi szerződéssel rendelkezők is, azaz a tanulmányi díj az egyéb rendszeres juttatást nem érinti).

A pályázók rangsorolása a következő tényezők és pontszámaik alapján történik:

1. TANULMÁNYI EREDMÉNY

(40 pont.) A két félév tanulmányi eredményének együttes átlaga legyen legalább 4,0. Ez 20 pontot ér. A 4,0 és 5,0 között a pontszám lineárisan emelkedik (0,05 = 1 pont). A tanulmányi átlagot a dékáni hivatalok igazolják.

2. SZAKMAI TEVÉKENYSÉG

(14 pont.) Főbb elemei: tanulmányi verseny, házidolgozat, demonstrátori munka, fakultatív kollégium eredménye, szakmai gyakorlat, tananyag-korszerűsítésben, tananyagvitán való érdemi részvétel, SG-ben végzett oktató munka, ECONOMIX-ban, AIESEC-ben, valamely szakkollégiumban végzett szakmai munka.

Az értékelést az illetékes oktatók és diákközösségek véleményének figyelembevételével a dékánok végzik.

3. TDK-MUNKA

(20 pont.) Egy évben az adott év két dolgozata vehető figyelembe, amennyiben ez az egyetemi konferencián előadásra került. (A kari TDK-n előadott dolgozatokat, amennyiben az egyetemi TDK-n nem szerepelt, a szakmai tevékenység keretében értékelik.) Az egyetemi TDK-konferencián elért eredmények a következő pontszámoknak felelnek meg:

	1 szerző	2 szerző	3 szerző	4 szerző	4-nél több szerző
I. díj	14	12	10	8	7
II. díj	10	8	7	6	5
III. díj	7	6	5	4	3
Felolvasott dolgozat	4	3	2	1	1

A TDK-tanács nívódíja szerzőként plusz 2 pontot ér.

Az értékelést a Hallgatói Tudományos Tanács végzi.

4. MOZGALMI-KÖZÖSSÉGI MUNKA

(7 pont.) Az értékelési szempontok: KISZ-munka, HPCS-ben végzett munka, kollégiumi tevékenység, szak- és munkabizottságokban végzett munka, AIESEC-, sport-, művészeti csoportokban, klubokban végzett szervezési-vezetői munka.

Az értékelést az érintett alapközösségek javaslatának figyelembevételével a KISZ-bizottság végzi.

5. KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉG

(7 pont.) A művészeti együttesekben végzett aktív tevékenység, írói-újságírói munka képezi az értékelés alapját.

Az értékelést az érintett alapközösségek javaslatának figyelembevételével a közművelődési bizottság végzi.

6. SPORTTEVÉKENYSÉG

(7 pont.) Az aktív, versenyszerű, illetve rendszeres sportolást kell értékelni a minőségi sport, az elért eredmények alapján. Az értékelést a testnevelési tanszék vezetőségének irányításával bizottság végzi.

7. AZ ELŐZŐ TÉNYEZŐKBE NEM ILLŐ,

ott nem értékelhető általános emberi magatartás figyelembevétele (5 pont).

E pontokat — az összbenyomás alapján — az értékelő bizottság adja.

Az egységes követelmény és értékelés biztosítása érdekében az értékelést az Ifjúsági Bizottság koordinálja. A díjakat a fenti szempontok alapján háromtagú bizottság ítéli oda. E bizottság tagjai: a Skála-Coop vezérigazgatója, az MKKE rektora és a KISZ-bizottság titkára vagy megbízottaik.

Vizsgakörkép

(Folytatás az 1. oldalról.)

dolgozat közül csak ötöt kellett módosítani.

— *Hány vizsganap van még?*

— Még négy. De a június 17-i utolsó napra már többnyire az ívések jelentkeztek. Egyébként a sokéves tapasztalat azt mutatja, hogy sajnos az utolsó vizsganapon sem kisebb a bukási arány. Akkor van még szeptemberben is javítási lehetőség.

— *Terveznek-e valamilyen változást a tárgy oktatásában?*

— Az első félévben továbbra is algoritmizálási feladatok lesznek; a második félévben pedig ezentúl is strukturált FORTRAN nyelvet tanítunk. Változtatni csak az órarenden szeretnénk. Múlt év első félévében hetenként volt előadás, kéthetenként szeminárium és géptermi gyakorlat; a második félévben kéthetenként előadás és géptermi gyakorlat, valamint konzultáció és minden héten szeminárium. Idén gondot okozott, hogy az első félévben az algoritmizálási feladatokra kevés idő maradt. A hallgatók kérték, hogy több kiscsoportos foglalkozás legyen, ezért jövőre első félévben is a második félév órarendjét követjük; tehát hetente lesz szeminárium és csak kéthetente előadás.

Kedvezőbb kép a számviteltanszéken

— *Néhány éve még a harmadévesek közül igen sokan szerettek volna egy vizsgaidőszak erejéig külgazdaság szakosok lenni. Ugyanis ott nincs számvitelszigorlat. A szigorlat átlaga a nappalisoknál még 3,00 alatt volt bőven, a levelezőknél és az esti tagozatosoknál pedig alig haladta meg a 2,0-t. A bukási arány 20-30 százalékos volt. Mi most a helyzet — kérdeztük Róth Józsefet, a számviteltanszék adjunktusát, aki ipar- és pénzügyszakos hallgatókat vizsgáztat.*

— Tavaly óta a kép egyre kedvezőbb. Ha az átlagokat nézzük, akkor öttizedes emelkedés tapasztalható. A nappalisok átlaga már 3,00 fölött van. A bukási arány is alacsonyabb, körülbelül 10-15 százalék. Az is kedvező, hogy az eddigi három vizsgán a hallgatók nagy része már lement. Például a 110 nappali tagozatos ipar- és pénzügyszakos hallgatóból 50-en jelentkeztek az első napra, s csak néhányan buktak meg.

— *Ez a tény a tárgy iránti bizalmat is jelzi.*

— Igen. Azok, akik a félévet végigtanulták, nyugodtan lemehetnek az első vizsganapon; addig, amíg tudásuk friss. A számviteloktatás főleg a gyakorlati foglalkozásokra épül, felesleges a vizsgaidőszak végére hagyni a nekifutást. Az, hogy ilyen sokan jelentkeztek az első vizsgára, a hallgatók tudását is minősíti.

— *Talán a tanszék szigora is enyhült...*

— Nem. A szigoron nem enyhítettünk, a hallgatók is tudják, hogy a számvitel olyan tárgy, amelyen nem lehet csak úgy átmenni. A tanszék azonban a korábbinál több segítséget ad a diákoknak a szemináriumokon; több kidolgozott példát adunk közre, megadjuk a szigorlati tematikát, s a tételek anyagát nagyjából átfogó ellenőrző kérdéseket is. A szóbelin ehhez hasonló kérdéseket kapnak a hallgatók. Ha valaki ezeket becsületesen átrágja, nem lehet gondja a vizsgán sem.

— *A diákok érdeklődése is nőtt valószínűleg.*

— Ez a csoporttól is függ. Ha az órák légköre olyan, hogy a hangadók a csoportot előreviszik, akkor nincsen baj. Ha a vezéregyéniségek inkább visszahúzzák a csoportot; akkor kezdődnek a gondok. De volt korábban olyan pénzügyes csoportom is, amely négyes átlagot ért el. Ha az átlagot nézzük; a hallgatók nagy része megértette, hogy egy-két munkaterülettől eltekintve — például személyzeti osztály — minden termeléssel és értékesítéssel összefüggő munkaterületen nélkülözhetetlen a számviteli tudás. A számviteli és pénzügyi osztályokról már nem is beszélek.

— *Az eredményes szigorlaton mérlegképes könyvelői képesítést is nyerhetnek a hallgatók. Ez a jegytől is függ?*

— Nem. Mindenki, aki nálunk bármilyen osztályzattal is szigorlatozott, három év számviteli-pénzügyi munka után kérvényezheti azt. A mérlegképes könyvelői képesítés egyetlen feltétele a számvitelszigorlat után tehát a kifejezetten ilyen jellegű szakmai, munkahelyi gyakorlat.

— *Ha jól tudom, négy órán keresztül tart az írásbeli, ezt követi, még aznap, a szóbeli. Nem túlságosan megerőltető mindez a diákoknak?*

— Biztos, hogy fárasztó, hisz' az írásbeli kijavítása után kétórás szünettel kezdődik is már a szóbeli. Én a tárgyunk szempontjából helyesebbnek tartanám, ha a szóbelikre csak másnap kerülne sor. A diákok viszont akkor veszítenének egy napot.

— *Előfordul nagy jegybeli ingadozás az írásbeli után?*

— A jellemző az, hogy egy jegyet változtatunk felfelé, illetve lefelé. Ha valaki négyórás írásbelit ír — ahol általában két feladat van, feladatonként négy-öt részkérdéssel —, akkor számot ad a tudása jelentős részéről. Tehát az írásbeli döntő fontosságú a jegy szempontjából. Pérsze előfordul az is, hogy valaki saját szintjéhez képest nagyon jól, vagy nagyon rosszul szerepel; akkor a kétjegyes ingadozás is elképzelhető. A háromjegyes különbség már szinte kizárt, csak akkor fordul elő, ha a szóbelin pár kérdés után kiderül, hogy a delikvens nem egyedül írta a dolgozatát. Akkor az illető újra jön, akárhányas volt az írásbelije.

Én készültem!

— *Volt-e olyan, hogy valaki — szigorlat ide vagy oda — visszautasította a szóbelin az ön által megajánlott jegyet?*

Tételvizslatás

— Néha igen. Ilyenkor általában nem írom be az elégtelent. Ha valakiben van ekkora bátorság és akarat, hogy megkockáztat még egyszer egy négyórás írásbelit, akkor nem ezt érdemli. Ilyenkor továbbkérdezek, és ha rászolgál a jobb jegyre, hát megkapja. Ha nem, akkor visszaadom neki az indexét, hogy jöjjön egy másik vizsganapon.

— *Levelező tagozaton feltűnően rosszabbak az átlagok. Mi ennek az oka ön szerint?*

— El tud képzelni egy orvost, aki levelezőn végez? A számvitel is ilyen szakma. Ehhez a tárgyhoz gyakorlati foglalkozás is kell. A levelező hallgatók három hétig tanulnak csak az egyetemünkön egy félévben, ekkor három alkalommal foglalkoznak számvitellel. Ezektől az óráktól úgy félek, mint a tűztől. Sohasem tudom, hogy a sok közül melyik példát válasszam ki; melyik az, amit feltétlenül kell hogy lássanak gyakorlatban is a hallgatók. A foglalkozásokon maximum egy példát vihetünk végig, a többi kidolgozott feladatot már csak stencilen kapják meg. Éppen ezért a bukási arány is nagyobb a levelező tagozaton.

R. I.

Kérdezz-felelek

Költségérzékeny mérnököket!

Két vitapontot tárgyalt *a mérnök-közgazdász képzéssel kapcsolatban* az ipar kari tanács május 21-i ülése. Az első, hogy *szükséges-e a képzés idejét 4 félévről 6-ra emelni. Kovács Sándor* (szervezés t.), *Baricz Rezső* (számvitel t.) és *Módos Gyula* (agrár t.) úgy vélekedett, hogy mivel ebben az oktatási formában részt vevők közgazdász diplomát kapnak és sok esetben közgazdasági végzettséget igénylő munkakört töltenek be, valamint mivel a jelenlegi félévenkénti 7-8 *tárgy tanulása munka mellett* olyan terhet jelent, amely lehetetlenné teszi a követelmények emelését, *indokolt a 6 féléves képzés. Iványi Attila* (ipargazd t.), *Timár János* (munkagazd t.) és *Párniczky Gábor* (statisztika t.) ezzel szemben legfeljebb egy, a diplomamunka elkészítését lehetővé tevő *ötödik félévet tartanának szükségesnek.* Legfőbb indokuk az volt, hogy *az itt tanulók nagy többsége mérnök marad,* és csak kiegészítésképpen mérnöki munkája segítéséhez akar közgazdasági ismeretekhez jutni. A másik felmerült kérdésben egyetértés mutatkozott. *A tanács tagjai feleslegesnek tartják a mérnök-közgazdász képzésben az ideológiai tárgyak oktatásának jelenlegi arányát.* Ezek csökkentésével, és rovásukra a vállalati pénzügyek, a kereskedelmi ismeretek és egyéb mikrogazdaságtani szaktárgyak óraszámának növelésével — mint Timár János megfogalmazta — *rá kell döbbenteni a saját szakmájukra kissé túl büszke magyar mérnököket a költségek, a versenyképesség jelentőségére, amelyek figyelembevétele a műszaki tervezés során nyugati kollégáik számára természetes. A testület végül elfogadta Kovács Sándornak azt a javaslatát, hogy a kari tanács vesse fel az egyetemi tanács számára,* hogy az egyetem vezetése a képzés-korszerűsítés részeként *fogalmazza újra a mérnök-közgazdász képzés céljait.* Közgazdászokat képez ezúton az egyetem, vagy a mérnöki munka ellátásához szükséges ismereteket ad e formában intézményünk? E kérdés eldöntése meghatározza ezen oktatási forma fejlesztésének irányait.

A szakmai gyakorlatok tapasztalatait értékelő beszámolóval kapcsolatban *a testület megfontolandónak tartja, hogy a képzéskorszerűsítés nyomán egy teljes félévi vállalati-konzultációs gyakorlati idő álljon a hallgatók rendelkezésére a jelenlegi rendszer helyett.*

A tanulmányi és vizsgaszabályzat vitáján egyetemünk képzési rendszere, viszonyai miatt *többen ésszerűnek tartották Köves Pál* (statisztika t.) azon *felvetését,* hogy *meg kellene oldani az előadások látogatottságának ellenőrzését.* Olyan rendszerről lenne szó, ami nem jelentené az előadások kötelező látogatását, ugyanakkor *lehetővé tenné, hogy a rossz tanulmányi eredményt elérők, ha bizonyíthatóan nem jártak rendszeresen előadásra, akkor ezért utólag* (fegyelmi büntetéssel) *felelősségre vonhatók legyenek. Máriás Antal* (szervezés t.) és *Sindler Péter* (II. évf. közlekedés szakos hallgató) *a jelenlegi szabályozást támogatták.* Véleményük szerint az egyetemi oktatás célja az, hogy a diák, amikor végez, birtokában legyen a szakma műveléséhez szükséges tudásnak, amit — a tanulás alapvetően egyéni munka lévén — könyvekből, konzultációs segítséggel is megszerezhet. Meg kell hagyni a diákok számára azt a lehetőséget, hogy az előadások látogatottságával is véleményt nyilvánítsanak az oktatás minőségéről.

Az egyebek között *Kerékgyártó Györgyné* dékán *összefoglalta a kari hallgatói véleményezések tapasztalatait. A véleményező csoportok többsége 4.00 feletti, körüli átlagra értékelte oktatóját.* A néhány kirívóan rossz eredményt figyelemfelkeltő jelnek értékelik a kar vezetői, és erre az érintett tanszékvezetők figyelmét is felhívták.

K. S.

A kereskedelmi kar munkájának értékelése

A kereskedelmi kar tanácsa május 25-én tartotta legutóbbi ülését. *Huszár Ernő* dékán röviden értékelte az előző tanév szakmai, oktatási és tudományos munkáját. Többek között elmondta, hogy a kar képviselői aktívan részt vettek az egyetemi reform előkészítésében, a csúcsbizottság munkájában. A kar hat szakirány (marketing, áruforgalom, idegenforgalom, településfejlesztés, külgazdaság, nemzetközi kapcsolatok) kidolgozásában érdekelt közvetlenül. Huszár Ernő értékelte az egyes tanszékek, a dékáni hivatal, a kari tanács munkáját, a pártszervezettel, valamint a KISZ-szervezetekkel, a hallgatói kari tanácstagokkal és a szakszervezet munkahelyi bizottságával való együttműködés helyzetét.

Megemlítette, hogy az estilevelező tagozaton az I. évfolyamon igen nagy (kb. egyharmados) a lemorzsolódás. Értékelte a tanszékvezetői kinevezések megújításával kapcsolatos tapasztalatokat.

A káderkérdések kapcsán jelezte, hogy jelentősebb fluktuáció elsősorban a külkereskedelmi tanszéken tapasztalható, ugyanakkor egyes tanszékeken az elkövetkező években a fiatal oktatók nagyobb arányú egyidejű beállítása válik szükségessé. Huszár Ernő ezt követően a bérrendezés tapasztalataival foglalkozott. Megállapította, hogy a bérfejlesztést összességében az egyetemi irányelvekkel összhangban sikerült megvalósítani.

A vita során a bérgazdálkodási kérdésekkel összefüggésben Kreskay Ferenc (nemzetközi kapcsolatok tanszék) javasolta, hogy az állami és társadalmi szervek végezzenek vizsgálatot, ebben az egyes tanszékek tanársegédi, adjunktusi, docensi és egyetemi tanári fizetését hasonlítsák össze és tegyék publikussá a béreket. Kollarik Amália (gazdaságföldrajz tanszék) kifejtette, hogy a bérarányok központjában a munka minőségi mutatója kell hogy álljon. A reform kérdéskörében többek között elmondta, hogy ettől elválaszthatatlan a szervezeti kérdés, az adminisztratív munka kerüljön el a karokról.

Sipos Zoltán (külkereskedelmi tanszék) a kereskedelmi kari TDK idei tapasztalatait ismertette. Idegenforgalmi szekcióban 12 dolgozat, külgazdasági szekcióban 11 dolgozat született, a nemzetközi kapcsolatok szekció elmaradt a dolgozatok kis száma miatt. Továbbra is gondot okoz az, hogy a dolgozatok díjazása, a hallgatókat patronáló oktatók, illetve a bírálók anyagi ösztönzése sem kielégítő. Javasolta, hogy a kari TDK-konferencia idén is november végén, vagy december elején legyen. Molnár László (piackutató tanszék) felvetette, hogy a TDK-dolgozatok pénzügyi támogatása történjen az Economixnak, az egyetemnek adott támogatásának egy részéből.

A kari tanács személyi kérdésekben is állást foglalt. Bajnógel József dékánhelyettesi megbízatása az idén nyáron lejár. A dékán a kari párt- és szakszervezeti vezetés egyetértésével kérte a kari tanácsot; támogassa azt a javaslatát, hogy az egyetem rektora a dékánhelyettesi teendők ellátásával Halmai Gábor kandidátust, a jogi tanszék docensét bízza meg. A kari tanács (16 igen, 3 nem szavazattal) támogatta a javaslatot. A kari tanács egyetértett (17 igen, 2 nem szavazattal) azzal a javaslattal, hogy dr. Gubcsi Lajosnak a nemzetközi kapcsolatok tanszékére történő címzetes egyetemi docensi kinevezését kérvényezze. Egyetértett továbbá azzal, hogy a megalakuló kari tanulmányi bizottság munkájában Kádárné Soós Katalin (belkereskedelmi tanszék) és Csémi Mária (Nyelvi Intézet) adjunktusok vegyenek részt.

R.

A távolságot mint üveggolyót...

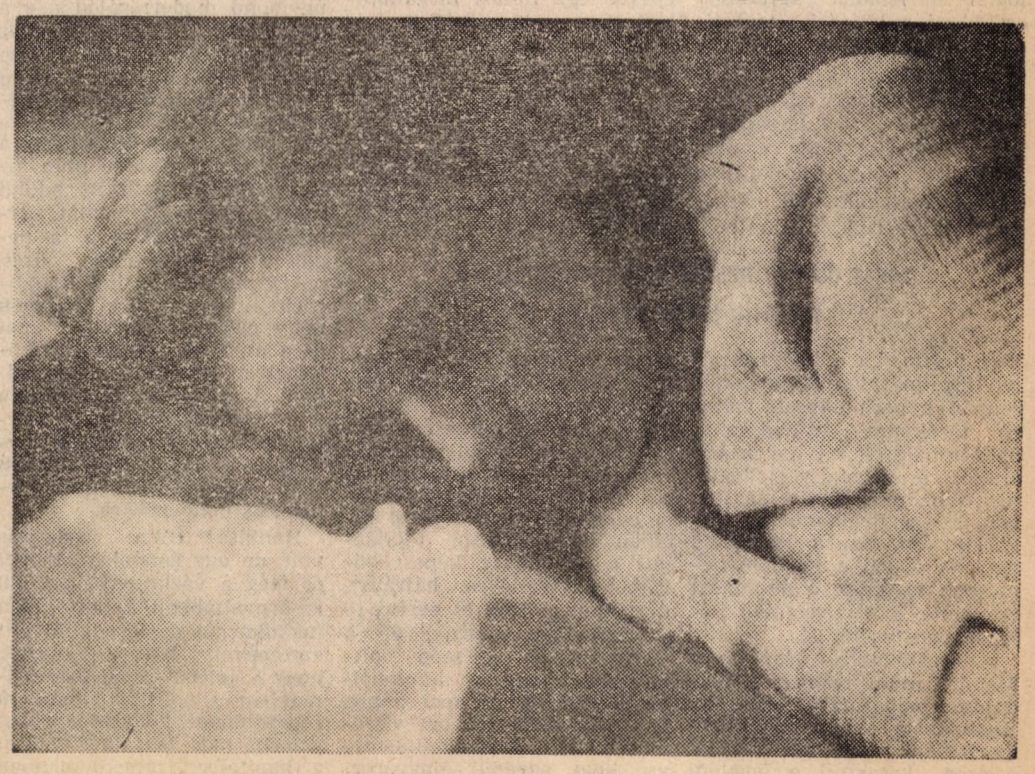

Fotó: Nagy Gábor

„Akkoriban nagy volt a lelkesedés, mindenki dolgozni akart...”

Beszélgetés dr. Nagy Tamással az egyetem megalapításáról

Előző számunkban megpróbáltuk felvázolni azon intézkedések sorát, amelyek következtében az 1948—1955 közötti időszak végére kialakult egyetemünk akkori szilárd szervezeti rendszere, melynek fő pillérei mindmáig megmaradtak. A tények tárgyilagos felsorolásán túl, szükséges más módon érzékeltetni azokat a feladatokat, amelyek egy szocialista közgazdasági egyetem megtervezésekor jelentkeztek, s azt a légkört, amelyben e feladatokat megpróbálták megoldani. Személyes élmények után érdeklődve felkerestük dr. Nagy Tamást, aki mint „kurátor” az egyetem megszervezésében elévülhetetlen érdemeket szerzett.

— Amikor 1948-ban sürgetően megfogalmazódott a feladat, hogy létrehozzák a szocialista állam önálló közgazdaságtudományi egyetemét, mire lehetett támaszkodni a múltból?

— Önálló közgazdasági egyetem a második világháború előtt nem volt. A Műszaki Egyetem közgazdasági karán folyt közgazdászképzés. Az ottani oktatás azonban rendkívül nívótlannak bizonyult. A Horthy-rendszer a többi között sokszor politikusainak jutalmazására használta a közgazdasági kar katedráját. A karra kívánkozó hallgatók is elsősorban azért jelentkeztek oda, mert egyszerűen, gyorsan, ahogy mondani szokták, „mezei” módon el lehetett végezni. Persze mind a tanárokat, mind a hallgatókat illetően azért volt pozitív ellenpélda is. Így például az európai hírű Heller professzor. Mindenesetre az az alap, amit az említett kar jelentett, nem sokat számított az új feladat megoldásánál.

— Milyen körülmények között és miért éppen önt, egy 34 éves fiatalembert bízták meg az egyetem megszervezésével?

— Én már a világháború alatt szemináriumokat tartottam politikai gazdaságtanból a Szociáldemokrata Pártban, majd 1945 után a Pártfőiskolán tanítottam. Mindenekelőtt ennek a ténynek köszönhető, hogy mint a Kommunista Párt tagját, engem hívattak magukhoz az illetékesek. Kormánybiztosi megbízással kerestem fel a régi dékánt, hogy tájékoztassam megbízatásomról, és felvilágosítást kérjek tőle. Nagyon csodálkozott, egészen váratlanul érte a dolog. Szóval így, egyik napról a másikra kezdtük el az egyetem megszervezését. A közgazdászképzés egyértelmű célja a kialakuló szocialista gazdaság felsőfokú káderigényének a kielégítése volt.

— Azt már tudjuk, milyen közgazdászképzés volt korábban, s azt is, hogy ön szemináriumokat tartott. De vajon ön hol tanulta a politikai gazdaságtant?

— Először 16 évesen a családi könyvtárban akadt a kezembe Kautskynak A tőkét ismertető könyve. Innen kezdve érdekelt a politikai gazdaságtan, s rögtön az érettségi után a Szociáldemokrata Pártban tartottam az említett szemináriumokat. Bár elvégeztem a jogi egyetemet, de nem jogász akartam lenni, sokkal inkább vonzott a közgazdaságtan és a filozófia. 1932-ben a bécsi Kereskedelmi Akadémiára mentem tanulni. Ott minden szabadidőmet marxista művek tanulmányozására fordítottam a nemzeti könyvtárban.

— Kik lettek az egyetem oktatói?

— Természetesen adott volt, hol kereshettünk előadókat. Az ideológiai szempontból semleges tárgyak szakmailag megfelelő tanárait átvettük, illetve áthívtuk az elődkartól. Akadt néhány kitűnő marxista teoretikus is. További tanárokat kerestünk az új államapparátus szakemberei közül. Többségük vállalta a pluszmunkát. Rájuk az volt a jellemző, hogy pozíciójukból következően, szakmailag jó előadónak bizonyultak, tudományosan néha kevésbé. Az oktatásba újonnan bekerülőknek marxista szellemű tárgyakat kellett kidolgozniuk és tanítaniuk.

— Mennyiben nevezhetjük a kezdeti időkben „szovjet típusú”-nak az egyetemet?

— Röviden és konkrétan annyiban, hogy a tárgyak összetétele nagyjából megegyezett az akkori Szovjetunióban tanítottakkal, valamint az előadások és szemináriumok kapcsolatában, vagyis, hogy a szemináriumok kezdetben kizárólag anyagkövető foglalkozások voltak. Bővebben is lehetne ezt fejtegetni, de azt hiszem, elégséges újból említeni, hogy akkoriban semmi más tapasztalatunk nem volt, a szovjet oktatást kivéve. Volt egyébként rövid ideig szovjet előadónk is.

— Gondolom, az nem is volt kétséges, hogy a marxista ideológia alapjain folyjon az oktatás. Mondana erről pár szót?

— A marxizmusnak akkor a hallgatók előtt óriási tekintélye volt. Meg voltak győződve róla, hogy a marxizmus mutatja a jövőt, hozza meg azt a jobb társadalmat, amiért dolgozunk, harcolunk. Bár nem mondhatnám, hogy jól ismert volt az emberek előtt, mi mindent jelent a marxizmus, de azok, akik akkor a politikai és gazdasági élet irányításában részt vettek, és akik követték őket, fenntartás nélkül hittek a marxista politikában.

— Kik jelentkeztek az egyetemre és hogyan lehetett bekerülni?

— Először is az elődkartól 3000 hallgató közül választottuk ki, kiket veszünk át. A felvételi bizottságok, amelyeknek nékoszos fiatalok is tagjai voltak, a szakmai tudás és a világnézet alapján döntöttek. Sem ekkor, sem a későbbiekben nem volt kidolgozott pontrendszer, hanem az alapos beszélgetés benyomásain épült a felvételi döntés. „Osztályidegenek” számára nagyon nehéz volt a bekerülés. A munkás-paraszt származásúak aránya 50 százalék fölött volt, s erre tudatosan törekedtünk. Egyébként az egyetem indításakor nagy hírverést tartottunk sajtóban, vidéken, s ennek köszönhetően nagyon sokan jelentkeztek. Nagy volt a tekintélye már induláskor is az egyetemnek, amit jelzett vagy növelt az is, hogy Gerő Ernő volt a megnyitó vendége. Hadd említsem még meg, hogy az első két évfolyam feltűnően jó volt, belőlük sokan lettek a későbbiek során oktatók az egyetemen.

— Volt-e jelentékeny lemorzsolódás az egyetemen?

— Nem nagyon volt lemorzsolódás. Egyrészt tudatosan harcoltunk ellene, másrészt a szelekció sem volt a későbbiek során olyan komoly. Olyan emberek, akik sorozatosan buktak, nem nagyon voltak. Megjegyzem, egy igazán színvonalas oktatásnál én feltételezek bizonyos mértékű lemorzsolódást.

— Úgy tudom, kötelező volt az előadások és szemináriumok látogatása. Ön szerint is ennek volt köszönhető a jó tanulmányi fegyelem, a kiváló eredmények?

— Nem. Egészen másról van szó. Akkor nagy volt a lelkesedés, mindenki dolgozni akart. A minisztériumokban éjjel is világítottak az ablakok, az egyetemisták rengeteget tanultak, vitáztak, előadásokra jártak. Lendületben volt mindenki, egy elképesztő tenniakarás jellemezte az egész országot. Ezt nem is lehet elmondani, ezt talán csak az értheti meg, aki benne élt. A tenniakarás áldozatkészséggel párosult. Egyszer vasárnapra is szerveztünk oktatást. Mindenki zokszó nélkül használta ki ezt a lehetőséget is a tanulásra.

— Milyen gondok jelentették önnek a legnagyobb nehézséget az oktatás szervezésében?

— Először is az egyetem egészét tekintve komoly feladatnak tartottam, hogy tanárainkat ösztönözzem a jegyzetírásra. Kezdetben nagy nehézséget okozott a tananyaghiány. A tanítás és tananyag kialakítása szinte párhuzamosan haladt, ami nagy terhet rótt a tanárokra, de a fentiek alapján gondolom érthető, hogy mindenki örömmel vállalta ezt. Később már a kellemesebb gond az volt, hogy minden tantárgy magas óraszámot akart, hosszú jegyzeteket írtak, s ezeket kellett összhangba hozni. A hallgatóknak mintegy heti 40 óra kötelező elfoglaltságuk volt, önálló munkára nem nagyon maradt idő. Ezen is változtatni kellett a későbbiekben.

A politikai gazdaságtanban másfél évig a kapitalizmus, fél évig a szocializmus politikai gazdaságtanát oktattuk. Amit a kapitalizmusról tanítottam, az színvonalát illetően nem is volt olyan gyenge. Másképp állt a dolog a szocializmussal. Ott csak a teljesen apologetikus szovjet tananyagokra támaszkodhattam, amelyek a tervgazdaság akkori szovjet rendszerét és gazdaságpolitikáját dicsőítették. Később aztán a hallgatók kikerülve az életbe, bizony súlyos ellentmondásokra bukkantak.

— Többször is említette a hallgatókat, akiket leginkább érintett számos probléma, a többi között a kötelező előadáslátogatás, magas óraszám, sok vizsga. Hogyan védték ők érdekeiket, mennyire voltak politikusak?

— Olyan értelemben, ahogyan ön kérdi, nem beszélhetünk érdekképviseletről. Ifjúsági delegáltak nem voltak az egyetemi tanácsban. Ha viszont egy előadás nem tetszett, azt évfolyam-összejöveteleken kifejezték. Politikusak voltak; a hallgatóság tökéletesen tudatában volt szerepének és feladatainak.

— Az egyetemet elvégzők kikerülve onnan, korántsem voltak „kész” közgazdásznak tekinthetők, sokat kellett még tapasztalniuk. Úgy tudom, emiatt bírálták is az egyetemet annak idején.

— Mint már mondtam, az egyetem célja a felsőfokú káderigény kielégítése volt. A színvonalas induló társaság nagy része rögtön az egyetem után vezető beosztásba került. Az elhelyezkedés szempontjából hosszú ideig nem voltak problémák. Nagy tekintélye volt az egyetemen végzetteknek, főként a gazdaságirányító apparátusokban és propagandavonalon helyezkedtek el. Talán gond is volt, hogy kevesen mentek vállalatokhoz. Mindenesetre az egyetemi tanácsban, amelynek külső tagjai is voltak, többször kifogásolták, hogy nem naprakész, nem eléggé specializált közgazdászokat képezünk. Szerintem egy egyetem nem is ezt akarja, hanem egy szemléletmódot adni, amely a tartalmas alaptanításra épülve képessé teszi a hallgatókat az életben felvetődő különböző feladatok megoldására.

— Ahogy halljuk, olvassuk, azokban az években nem mindig csinálhatta az ember azt, amit akart. Ön, mint egy egyetem élén álló vezető, mit érzett ebből?

— Én akkor nem éreztem korlátozva magamat. Voltak keretek, de azokat én nem kifogásoltam. Tökéletesen egyetértettem vele, hogy mindenképpen vigyázni kell a marxizmus szellemére. Megkaptam feladatomban azt a szabadságot, amire úgy gondoltam, szükségem volt.

— 1953-ig volt kurátor. Utána hogyan alakult sorsa az egyetemen?

— 1954 végén beindították a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetét, alapító levelében azt a célt jelölve meg, hogy ténykutatással kell foglalkoznia. Nagy örömmel kapcsolódtam be az intézet munkájába, s az egyetemen fokozatosan csökkent a szerepem.

— Végül is hogy értékeli az egyetem történetében a 48—53 közötti időszakot; elégedett-e saját tevékenységével, érzi-e utólag valaminek a hiányát?

— Erre nagyon részletesen lehetne csak teljes választ adni. Röviden úgy mondhatnám, hogy az első évekkel elégedett voltam: szinte a semmiből alakítottunk ki egy egyetemet. Ez teljesítette azt a hivatását, amelyet a pártvezetés szánt neki, s amelyet én akkor az egyetem feladatának tartottam. Tekintélye volt az egyetemnek, érték volt az innen kikerülő ember.

— Köszönöm a beszélgetést!

Vági Márton

Hankiss Elemér: Diagnózisok 2.

Kényszerpályán?

A kényszerpálya az a fogalom, amit Hankiss, a magyar történelem és jelenkor egyik legfontosabb magyarázó fogalmának gondolt. A korábbi magyar szakirodalomban Lukácsnál, Polányinál valamilyen formában, ha nem is ennyire konkrétan, de már felvetődött ez a fogalom. A legkézenfekvőbb, ha az ontologikus történelemfelfogásra gondolunk. Egyszerűsítve, a társadalmak fejlődését objektív tényezőktől meghatározottnak, behatároltnak kell tekintenünk. Ezen belül a perifériküs, ha úgy tetszik, félperiférikus szűkebb meder ontológiai értelemben ugyancsak csökkenti a létezési alternatívák számát. Azonban ha igazán belegondolunk, a periférikus léten belül van egy további korlátozó mag: a társadalmi berendezkedés. Hogy e mag vizsgálatát, azaz a politikai elit és társadalmának viszonyát megértsük, feltétlenül szükséges az előbbi lépcsőfok vizsgálata. Sajátos szempontból Hankiss ezt cselekszi Kényszerpályán? című tanulmányában.

Hankiss írásának első felében éppen az általa választott magyarázó fogalmat, a kényszerpálya fogalmát pontosítja.

Legelőször kettébontja, külső kényszerre, azaz nagyobb hatalom, világgazdasági válság, és belső kényszerre, azaz objektív adottságok, rossz döntések okozta kényszerre, csapdaeffektusra. Például egy rossz döntés védtelenné teszi az országot a külső kényszerrel szemben. Az eddigiekre épülve egy fontos megállapítást tesz: a társadalmak fejlődése a kényszerpályára futás szempontjából kvantumos. A társadalom szabadságfoka a történelem folyamán periodikusan változik. *E periodicitást felkészülési és determinált* szakaszok egymásutánjai adják. A felkészülési szakaszban hozott

rossz döntés hosszabb kényszerpályára futtatja a társadalmat.

Úgy vélem, ha a kényszerpálya fogalmát leszűkítenénk, s csupán a periodikusan változó történelmi szabadságfok determinált részeit neveznénk annak, a normatív jellegtől megszabadulnánk, de mégsem célszerű a fogalomnak eme korlátozása, ez a leszűkítés ugyanis éppen a fogalom nemesebb részének eltávolítását jelentené, s a magyarázó jellegét veszítenénk el.

A továbbiakban Hankiss a Mohács utáni magyar társadalom pályafutását írja le. Szempontja éppen a kényszerpályás jelleg megtalálása, s ezen keresztül e fogalom hasznának és magyarázó jellegének bizonyítása. A kényszerpályáról való letérés motorjának az elkésettségi pszichózist találja, mely már a múlt századtól sürgető, feszítő hajtóereje Magyarország fejlődésének. Itt a szerző a már említett közgondolkodási evidenciák segítségével értékeli Magyarország fejlődését: a Nyugathoz képest körülbelül 100 éves hátrányt, úgy tűnt az 1970-es évekre 10-15 évre fogyasztottuk, de a '73-as válság a szép építményt módszeresen lerombolta és rombolja a mai napig, míg Kelet-Európához viszonyítva azt a megállapítást teszi, hogy egyedül Magyarországnak sikerült kitörnie a túlközpontosítás kényszerpályájáról és eljutnia az emberi, társadalmi jól-lét tekintetében a legmeszebbre e régióban. Egyben megjegyzi, hogy Magyarország a postindusztriális pályára nem került rá. Ezzel kapcsolatos a '60-as évek konvergencia elméletével szemben a divergencia elmélete, amely felhívja a figyelmet arra, hogy míg a Nyugat már a postindusztriális fejlődési pályára lépett, addig Magyarország még mindig a hagyományos ipari forradalom jól kitaposott ösvényén jár. Kényszerpálya-analógiával: a '60-as évek felkészülési szakasza után Magyarország kényszerpályára tévedt.

Az eddig leírt történelmi folyamatnak kemény társadalmi-tudatbeli törvényszerűségek, történeti tehetetlenségek az okai. Ezeket a törvényszerűségeket felsorolja, hogy aztán a következtetés ez legyen: a társadalmi tudat is kényszerpályára került, amolyan kelet-európai, paternalisztikus, neofeudalista kényszerpályára. E társadalmi tudatnak egyik leglényegesebb része az értékrendszer.

Az írás utolsó fejezetében éppen ezért

az egyéni és társadalmi értékrendszerrel

foglalkozik a szerző. Empirikus értékszociológiai vizsgálata szerint, míg például az USA-ban lelassulóban van a hagyományos ipari forradalom értékrendje, az értékrend úgymond modernizálódik, s a célracionális, pragmatikus, autonóm emberi individuum mellett erősödnek az érzelmi és közösségi értékek, a személyiség és közösség kiteljesedik, addig Magyarországon a második világháború után kifejezetten út nyílt az addigi modernizációs folyamat, értékrend szétzilálásával a negatív modernizációra, üres, reflexszerű, nyers individualizációra. Ennek a jelenségnek mély gyökerei vannak a mai és a múltbeli iskolában, munkahelyen, hivatalban, családban. A szerző szerint szükség van a szocializációs gyakorlat átalakítása mellett a gazdasági és társadalmi életben több autonóm cselekvési lehetőség biztosítására.

Hankiss célja vázlatírás volt, de úgy gondolom, többet és még a vázlatosságon belül is árnyaltabban kellett volna foglalkoznia a társadalmi elit szerepével, hiszen tudjuk, hogy a kelet-európai társadalmakban a politikai hatalom reprodukciós kényszere olyan prioritásnak tekinthető, mint a kapitalista társadalmakban a tőke újratermelődése. Ha bármely másik, nem politikai újratermelődési ciklus ez utóbbi újratermelődését zavarja, úgy az alárendeltté válik, megakad. Fogadjuk el ezt a tételt axiómának, bár a történelem vizsgálatával bizonyítható. Ez az axióma az egyik legfontosabb hatóerő Magyarországon, a Hankiss-féle kényszerpályáról való letérésnél is. Azonban az axiómából következik, hogy az elit nem bízza spontán társadalmi, gazdasági folyamatokra a társadalom jövőjét, hanem a hatalmi reprodukciós ciklusnak teszi szerves részévé. Ezért ilyen erős a magyar társadalom hierarchizáltsága, a mindent átitató ideológia ezért nélkülözhetetlen. Az elit csak akkor érhet el haladást, ha a társadalom aláveti magát a vezetésének. Itt kell megemlíteni a társadalmi ozmózis folyamatát. Ha a politikai elit képtelen dönteni a rendszer merevsége, erős ellenérdekek, ideológiai okok miatt, hagyják, hogy a feszültség a társadalom eresztékein kicsorogjon, esetleg becsorogjon, és így egyfajta társadalmi, gazdasági ozmózis folytatódjon. Itt be kell vezetnünk a 2. társadalom fogalmát. Aforizmikusan fogalmazva: a 2. társadalom a társadalom legális, de nem legitim megnyilvánulási formája. Az ozmózis éppen ebbe az irányba folytatódik. Ha nem veszélyezteti a hatalmi viszonyokat, idővel az így megjelenő megoldásokat intézményesítik. Például a '60-as években a 2. gazdaság egyes régiói, majd a '80-as években a 2. kultúra bizonyos formái intézményesültek. A feszültségek ilyetén feloldása a gyakorlatban azonban sokkal bonyolultabban születik, mivel a társadalom ilyenkor egy fekete dobozhoz válik hasonlóvá, ahol az inputok legfeljebb jósolható outputokat eredményeznek. Ez a kiszámíthatatlanság az, amely a politikai elitet mindig is távol tartotta attól, hogy a ténylegesen létező pluralizmust, kváziplurálizmuson túli, intézményrendszerben is jelentkező pluralizmussá tegye. (Ezzel a problémával Hankiss a Valóság 1987/4-es számában foglalkozik.)

Kelet-Európában a hagyományos politikai mimikri, az imitált politikai egység egy országon belül, a legesleg-újabb korban a refom verbális, rituális hajszolása mind ebbe a problémakörbe tartoznak.

A társadalom fekete dobozhoz való hasonlítását

a társadalmat irányító, egymást fedő vagy egymással ellentétes szerveződési elvek, paradigmák létezése indokolja. Ezen paradigmák megnyilvánulási formái éppen a 2. társadalom, a 2. nyilvánosság és a 2. gazdaság. Hogy a paradigmák összefonódását és bonyolultságát lássuk, elég egy példa: Kelet-Európában és egyes fejlődő régiókban a társadalmi elit kilóg a domináns paradigmából a maga privilégiumrendszerével, mentelmi jogával, s így elkülönül a társadalomtól, úgy, hogy a hivatalos ideológia a demokratikus társadalom modelljéhez fűződik; az elit azonban mégsem sorolható a 2. társadalomba, hiszen igencsak szerves része az elsőnek. Hasonlóan a társadalom feketedoboz jellegét bizonyítja a formális adás, informális visszavétel Magyarországra oly jellemző jelenléte. Elismert a társadalmi részérdekek jogosultsága, de ugyanakkor az elit halogatja az intézményrendszer hozzáigazítását, mely az érdekek tényleges jelentkezését és összecsapását az informális szférába tereli, s jellemző lesz az informális szférában való manőverezés.

Hogy igazságosak legyünk, meg kell jegyeznünk, hogy ezeknek a paradigmáknak a jelenléte a polgári társadalmakra is jellemző. Példa rá a franciaországi erős elitizmus és a szabadság, egyenlőség, testvériség ellentéte, az egyesült államokbeli liberalizmus, titkolózás, inegalitáriánizmus ellentéte. Azaz a polgári demokráciákban az egyén legyen egyszerre aktív, erre ösztönzik a forradalmi hagyományok, és a hierarchia intézményrendszerének kialakulása miatt passzív. Úgy tűnik, egyszerűen elméleti feszültség van a demokrácia és a kapitalizmus mint fogalmak között. Ennyiben tehát általános, hogy a társadalmat nem egy paradigma irányítja, és, hogy esetleg azok ellentétesek, valamint ezek a paradigmák hajlamosak feketedobozzá alakítani a társadalmat. Magyarországon azonban a paradigmák nagy száma és a létrejövő informális játéktér abszolút feketedobozzá alakították a társadalmat.

Úgy kapcsolnám az eddig leírtakat a kényszerpálya fogalmához, hogy mintegy entrópianövekedésként, a paradigmák száma, kapcsolódásaik száma és bonyolultsága határoz meg kényszerpályát. Így azonban a kényszerpálya-fogalom csupán egyik oldala a rendszernek, és annál fontosabb, lényegi oldala a paradigmák léte és kölcsönhatásaik, valamint ezek felszíni megnyilvánulása a társadalom és az elit kapcsolatában, és a társadalomnak az elit inputjaira adott outputjaiban.

Szalai Tamás

Látókör

VÁLLALATI VÁLSÁG ÉS REFORM címmel olvasható a MOZGÓ VILÁG ez év áprilisi számában GÁLIK MIHÁLY színvonalas tanulmánya. A szerző a vállalati válság fogalmával kapcsolatos, a '68-as reform előkészítéséig és bevezetéséig visszanyúló tisztázatlan kérdéseket elemzi. A reformmal megcélzott változások elmaradásának okait kutatva előbb az előkészítő munkálatokkal veszi górcső alá. „... *a 60-as évek ideális terepet nyújtottak volna az ideológiai vitákhoz a reform előkészítése során.* (...) *A változtatás mikéntjéről azonban a nyílt, valódi vita elmaradt.* (...) *A reformerek zöld utat kaptak, de csak azon az áron, hogy tudatosan vállaltak bizonyos kompromisszumokat.* (...) *Nagy Tamás* (...) ma így emlékszik vissza: *»Azt mindenki tudta, hogy a reform kompromisszum eredménye. De itt meg kell különböztetni legalább három dolgot. Az egyik az úgynevezett op-art, ez a bizonyos sárga-barna könyv, a reform részletesen taglalt irányelveivel.*

(...) *A KB-határozat* a sárga-barna könyvhöz képest

már elmosódottabban van megfogalmazva.

Ezt már ... a pártközpontban öntötték végleges formába. ... *1966-ban az egész átkerült az államigazgatási apparátus kezébe... A legtöbb kompromisszum ekkor született...* (...) *Aztán jött 1972-ben az ellentámadás.* (...) *De nekünk ehhez már semmi közünk nem volt, tökéletesen ki voltunk kapcsolva az egészből.«*"

Ezt követően Gálik Mihály részletesen elemzi a reform modelljét és a létrehozott valóságot, kimutatva, *hogyan torzultak el a reformer közgazdászok többé-kevésbé helyes megfigyelései és javaslatai az ideológiai megalapozást nélkülöző pragmatista politikai megvalósítás során.*

A tanulmány befejező részében a kommunikáció, *a társadalmi tudás és a reform öszefüggéseit taglalja a szerző.* „*Riasztó a kontraszt az 1957-ben már meglévő közgazdasági ismeretek és ezek társadalmi terjedése között.* (...) *Az a vulgármarxista dogmatizmus zanza,* ami a *napi aktuálpolitikai gyakorlat igazolásának és a voluntarista jövőkép sulykolásának volt változó arányú elegye,* szóval ez a silány szellemi menü volt az értelmiség, a gazdasági-politikai vezető réteg eszmei-ideológiai tápláléka. S ennek a közegnek kellett volna befogadnia a reformot! (...) A köznapi tudatra nagy befolyással bíró *tömegkommunikáció ... jobbára a felülről irányított napi propaganda háládatlan szerepére kényszerült, s csak igen lassan mozdul el a közvetítő szerep irányába.* (...) *Az érdekek felismerése ... elképzelhetetlen a politikailag releváns információhoz való hozzájutás lehetőségének megteremtése nélkül, s az informáltság nem kizárólagos, de mindenképpen nélkülözhetetlen eszköze a sajtó.*"

Összegzésképpen megállapítja, „... nálunk a különböző szintű politikai fórumok és az agitációs propaganda különféle eszközei még mindig a kontinuitást hirdetik. *A szükséges változtatások mint a hibák kijavítása s nem mint a régivel való szakítás fogalmazódik meg.* (...) *Lukács György szavával élve a »radikális leszámolást« ma akkor is meg kell tenni, ha rövid távon semmilyen reform nem ígérhet fellendülést. ... a kilábalás más úton már nem képzelhető el.*"

GONDOLATOK GAZDASÁGPOLITIKÁNK IDŐSZERŰ KÉRDÉSEIRŐL címmel tartott előadást a Magyar Közgazdasági Társaság VIII., közgyűlésén BERECZ FRIGYES, melyet a PÉNZÜGYI SZEMLE 1987/4. számában olvashatunk. Bár új vonásokat nem ismerhetünk meg belőle a kormány akkori gazdaságpolitikáját illetően, *a különböző reformkoncepciók ismeretében mégis érdekes olvasmány lehet.*

A köszöntő után az elmúlt évek eseményeit, nehézségeit tekinti át, s így folytatja: „Ezen tényeket és a közvéleményben keringő nem hivatalos adatokat felnagyítva sokan — s nemcsak a laikusok — azt állítják: közvetlen közelébe kerültünk a gazdasági csődnek, súlyos válságban vagyunk. (...) *Gazdaságunkban*

vannak ugyan mélyről jövő zavarokra utaló tünetek,

de nem vagyunk válságban a fogalom általános értelmében, mivel vannak még erőforrás-tartalékaink... (...) *Valami gyökeresen újszerű gazdaságpolitikára nincs sem lehetőségünk, sem szükségünk; de minél előbb egy racionális kivezető út felé kell fordulnunk.* (...) *A párt mai gazdaságpolitikája és annak legfőbb összetevői helyesek.* (...) Az említett gazdaságpolitikai célok közt egy olyan sincs, amelynek helyességét akár a mai szorongató gazdasági helyzetben is kétségbe lehetne vonni. Tehát *nem a célok megfogalmazásával van gondunk, hanem az elérésükért eddig folytatott munkánk színvonalával és minőségével; a gazdaságpolitika érvényesítésének gyakorlatával és taktikájával. ... A végrehajtó munkában kell mélyreható és gyors változást elérnünk.*"

GUBÁN PÁL—CSERVÉK EMIL érdekfeszítő munkája olvasható a tulajdonlás kérdéseiről a VALÓSÁG áprilisi számában. Gazdaságunk diszfunkcionális működésének okait kutatva jutottak el a tulajdonlás ellentmondásos és paradox megfogalmazásához, viszonyaihoz.

„(...) A szocializmus alapvetően a megelőző termelési mód, a kapitalizmus tagadásaként fogalmazódott meg. Ez ideológiai szempontból... elégséges alap volt. A szocialista forradalom győzelme után viszont már az új típusú társadalom kialakítása a feladat, s ehhez *nem elegendő a szocializmust a kapitalizmus ellentéteként értelmezni.* (...) *A működő birtoklási rendszer elvi megalapozottság nélküli, alapvetően hatalmi-irányítási szempontokat szolgál.* Maga a társadalmi tulajdon pedig túl absztrakt, minden konkrét tartalmat nélkülöz. (...) A helyzet lényege tehát az, hogy *az állampolgárok jogilag tulajdonosai a termelési eszközöknek, ugyanakkor a jogokkal való élés gyakorlati feltételei mind a mai napig nem alakultak ki.*

Ez a szocializmussal való azonosulást gátló tényező,

s gazdasági hatásai is ellentmondásosak."

Eme ellentmondások számbavétele után *a gazdaságirányítás reformjával kapcsolatban megállapítják, hogy az „... mostohán kezelte az egyént, akinek gazdasági-tulajdonosi jogállásában a reform eddig szinte semmi újat nem hozott.* (...) *A tulajdonlás kérdéseit a reform alapjaiban érintetlenül hagyta. Az egyén továbbra sem értékelődött fel,* márpedig a reform nem lehet kizárólag az állam és a vállalatok »belügye«, mert *a változás igazi hordozója az ember, »aki csinálja a dolgokat«* és akiért mindez történik." Azaz „... *ki kell szabadítani a dolgozó embert a »fogaskerék«-szerepkörből.* (...) *Meg kellene találni annak a módját is, hogy a lehetséges alternatívákat, a végső döntés előtt, a társadalom érdemben megvitathassa.*"

Majd négy pontba foglalva sorra veszik tulajdonlási rendszerünk gyakorlati problémáit, rámutatva annak negatív hatásaira.

B. J.

Az első Soros-ösztöndíjasaink

Eldőlt, ki az a tizenöt oktató, aki egyetemi ösztöndíjjal idén hat, illetve tíz hónapot amerikai, illetve nyugat-európai egyetemen tanulhat, kutathat majd.

Soros György — mint ismeretes — három éven keresztül *évi százötvenezer dollárral támogatja az egyetem képzési reformját,* elsősorban annak gazdálkodástani ágát. Ez teszi lehetővé, hogy *évente várhatóan tizenöt oktató folytathasson kedvező feltételek között külföldi kutatásokat.* Pontosabban: a hat hónapos, úgynevezett kutatói ösztöndíj széles körű tájékozódásra, konzultációkra, kutatómunkára nyújt alkalmat, s óralátogatást, féléves kurzust is lehetővé tesz. A tíz hónapos változat leginkább az itthoni utolsó két egyetemi év és a szakközgazdász-képzés valamiféle kombinációjának felel meg: *az ösztöndíjas két szemeszteres kurzusokat végezhet el* (nem „indexes hallgató", tehát nem kell vizsgáznia, igaz, bizonyítványt sem kap), *kutathat, konzultálhat, tájékozódhat.*

Az *egyetem mindegyikükkel szerződést köt,* amelyben az illető vállalja, hogy *öt évig nem hagyja el az egyetemet,* s hogy részt vállal a képzéskorszerűsítési munkálatokban jegyzetírással, oktatással, új tantárgyak kifejlesztésével, vagy és más módokon.

Pályázatot *nyolcvannégyen nyújtottak be,* huszonévesek és negyven körüliek, tanársegédek, docensek és egyetemi tanárok egyaránt voltak közöttük.

Letelepedési segély

— *Milyen szempontok szerint döntött az ösztöndíjbizottság — fordultam Bora Gyula tudományos rektorhelyetteshez.*

— Először mindenki nyelvi vizsgát tett. Utána az utazási bizottság a pályázatok és a nyelvi pontok alapján összeállított egy névsort azokról, akik a legesélyesebbek lettek, ez körülbelül a pályázók felét jelentette. Ezután a képzéskorszerűsítési csúcsbizottság meghatározta a képzési reform szempontjából legfontosabb területeket, témákat, és ez alapján egy névsort ajánlott a Soros-ösztöndíjbizottságnak. E testület társelnökei Soros György és *Csáki Csaba,* titkára *Chikán Attila,* tagjai *Angyal Ádám* (Ganz-Danubius Magyar Hajó- és Darugyár), *Bácskai Tamás* (pénzügy tanszék), *Birman Erzsébet* (Innovációs Bank), *Ránki Zsuzsa* (Skála), és *Tardos Márton* (MTA Közgazdasági Intézet). Ők döntően a képzéskorszerűsítést, ezen belül is a gazdálkodási rodult szolgáló témákat, döntően a mikroterületeket kutatókat részesítették előnyben. *Szempont volt az is, hogy most minél több fiatal utazzon.* Az utazók mind 20 nyelvi pont fölöttiek. Tizenöt elért nyelvi pont, azaz *közepes nyelvtudás alatt egyelőre senki sem utazik,* de jövőre megismételjük a nyelvvizsgát. A döntésről minden érdekelt értesítést kapott.

— *Az évi százötvenezer dollár imponáló összegnek tűnik, mire elég valójában?*

— Az első évi tapasztalatok után erről többet tudunk majd, az mindenesetre biztos, hogy az árak ismeretében erősen limitált összeg ez valójában. Az USA-ban havi ezer dollár alatt nemigen lehet megélni, bár ez városonként különböző. A konkrét összegek meghatározására a rektor most fog friss helyszíni tapasztalatokat szerezni, konkrét ottani tárgyalásokat folytatni. Az ösztöndíjasok ezenkívül *letelepedési segélyt is kapnak majd,* amiből például ágyneműt, edényeket vehetnek. *Könyvsegélyt is kapnak,* körülbelül egy félévi tankönyv átlagos összegének megfelelően mintegy hatvan-kétszáz dollárt. Igen sokat fogunk fizetni ottani egészségügyi biztosításukra is, s mindehhez még az útiköltség is hozzáadódik. Lehetséges, hogy idei tapasztalataink alapján módosítunk majd a szerkezeten is, lehet például, hogy jövőre kevesebben utaznak majd Amerikába, és többen Nyugat-Európába. Az 1988-as ösztöndíjakról ősszel dönt a bizottság.

— *Meglepő, hogy a legjobb amerikai egyetemeken, és a legjobb hírű nyugati intézményekben fogadják majd a magyar ösztöndíjasokat. Személyes kapcsolatok, vagy pusztán hivatalos levélváltás alapján dolgozhatnak majd az UCLA-n, az észak-karolinai egyetemen, New York egyetemén, a London School of Economicson, az Erasmus Egyetemen, Mannheimben, Párizsban, Kölnben, vagy a Harvardon?*

— Az egyetem tapasztalt oktatóinak rengeteg személyes kapcsolata segített, de Soros György is külön pénzt adott a tárgyalásokra, amelyeket először én végeztem, most pedig Csáki Csaba folytatja őket. Többkilónyi levelezés is „fekszik" ezekben az eredményekben. No meg az sem mellékes, hogy a magyar ösztöndíjasok nem kerülnek pénzbe a fogadó intézményeknek, sőt mindennapi ügyes-bajos dolgaik intézésével is tisztes összeg ellenében a chicagói egyetem egy munkacsoportját bízza meg Soros György.

Tegye még hozzá, hogy a döntés nagyon nehéz volt, körültekintő mérlegelés után született. Sajnos, minden jelölt nem utazhat, de a megfelelő nyelvtudásúakat az egyetem egyéb külföldi kapcsolataiból adódó lehetőségek során figyelembe fogja venni.

„Aki fél, az fogja meg a kezemet!"

Mindenki sajnos nem utazhat, de tizenöten mégis. Egyikük *Veress József* (38 éves) a mikrogazdasági kutatócsoport docense.

— *Milyen tervekkel utazol a Los Angeles-i Állami Egyetemre?*

— Az állami, vagy részben állami tulajdonban levő vállalatok működését szeretném megvizsgálni az ottani monetáris közegben. Különösen az alapítás és a megszüntetés érdekel, s az, hogy a felszámolás előtti mentőlépéseket hogyan alkalmazzák.

— *Jelentős állomása lesz ez a pályádnak?*

— Szakmai szempontból két dolgot várok: egyrészt, hogy olvasmányaimon túlmenően is megismerjek egy teljesen más gondolkodási módot, másrészt: már több mint tizenöt éve elég intenzíven foglalkozom a hazai dolgokkal. S bár egyre kevesebb a remény arra, hogy belátható időn belül talpraállunk, és visszatérnek a hatvanas, hetvenes évek fejlődési paraméterei, én mégis ezért dolgozom. Fél év kihagyás során és után nagyobb rálátásom lesz a dolgokra, s talán néhány olyan új gondolat is eszembe jut, ami ebben előrevisz.

— *Mit tudsz a fogadó egyetemről?*

— A santa-barbarai nagyon komoly vezérlőközpont, úgy tudom, kilenc campust fog össze, köztük az „én" egyetememet is, ami az USA öt legjobb egyeteme közé tartozik. Valami megmagyarázhatatlan varázsa van számomra Los Angelesnek, innen a távolból is.

— *Van-e benned szorongás, tartasz-e valamitől?*

— Eddig mindig én mondtam azt a tanítványaimnak, hogy aki fél, az fogja meg a kezemet. A legtöbb, amit itthon tehetek, az angoltanulás, és az olvasás. Nem hiszem, hogy csomagolok majd valami itthoni tárgyat, legföljebb Ady verseit viszem magammal. Grekova, Bradbury könyvei és annyi más egyetemen játszódó olvasmány után szeretném személyesen megismerni az ottani hallgatók, oktatók életvitelét. Nagyon kíváncsi vagyok arra, mi lett a tíz-húsz évvel ezelőtti újhullámból, hogyan gondolkodnak, mivé lettek kortársaim, az ottani hatvannyolcasok?

Ilyen csak egyszer adódik

Tóth István a szociológia tanszékről, a legfiatalabb az ösztöndíjasok között.

— *Nem jött túl korán?*

— Éppen a legjobbkor. Egy éve még túl kicsi volt a kislányunk, most már itt merem hagyni. Tíz év múlva meg talán sokkal nehezebb lett volna a váltás.

— *Miért éppen a London School of Economicsra pályáztál?*

— A témám, a jóléti programok kérdésköre az új társadalomtudományi szakhoz kapcsolódik. Ehhez Amerika nem ideális, oda kell menni, ahol hagyományok vannak, és ez Anglia, s ott ebben az intézményben folyik olyan oktatás, amire én kíváncsi vagyok.

— *Azaz milyen?*

— A szociálpolitika számára elméleti szakembereket képeznek elsősorban, de gyakorlati ismereteket nyújtó kurzusok is vannak. Szakirodalmi hivatkozások, egyetemi évkönyvek vezettek ide, s rokonszenvesebb is volt, mint Oxford vagy Cambridge. Munkám két tervezett itthoni tárgyhoz kapcsolódik: az állami és a mikroszintű jóléti programokkal foglalkozókhoz, szeretném mindkettőt tanulmányozni.

— *Diák leszel?*

— Szeretnék órákra is járni, oktatókkal, hallgatókkal beszélni, megtudni, milyen irodalmak alapján, milyen módszerekkel tanulnak, szeretnék elmenni néhány, a témához kapcsolódó intézménybe is.

— *Mik a céljaid ezzel a hat hónapos úttal?*

— A céljaim elsősorban szakmaiak, meg a nyelvtanulás, de szeretnék időt szakítani az ország megismerésére is. Bár lehet, hogy ebből nem lesz semmi, nem jut rá idő.

— *Vannak-e aggályaid?*

— Most leszek ilyen hosszú ideig először távol, hat hónapig egy teljesen idegen világban. Nem attól tartok, hogy unatkozni fogok, hanem attól, hogy hosszú lesz egy kicsit. De ebben vannak az előnyei is; egy hónap alatt az ember csak térül-fordul, és már jön is haza.

— *Sokan mondják rátok, milyen szerencsések vagytok, ilyen csak egyszer adódik az életben. Te is így gondolod?*

— Ismerve a viszonyokat, igen. Egy ilyen út meghatározó az ember életében, gondoljunk csak vissza a hetvenes évekre. Aki akkor Ford-ösztöndíjas volt, annak fordulatot vett az élete.

Egy céblegény, mestermunka előtt

Spéder Zsolt a Népgazdaságtervezési Intézetből az NSZK-ba készül. Kölnbe vagy Frankfurtba, ez még nem biztos.

— Ami engem izgat, az a háztartás, mint bonyolult gazdasági szereplő. Egyrészt mint fogyasztó, másrészt mint termelő. Mert a háztartás termelőmunkát is végez, s nemcsak a hiánypiac körülményei közepette. A háztartás viselkedését a piac állapota, a redisztribúció és az ahhoz való viszony, a háztartás belső felépítése, a gyerekek száma éppúgy befolyásolja, mint a tradíciók. Fogyasztóként talán a statisztikákkal ragadhatók meg leginkább a háztartások, de az egyéb mozzanatok feltérképezésére nem nagyon van se módszer, se tapasztalat. Én azért tartom nagyon fontosnak a háztartásokat, mert a mindennapi élet gazdálkodásának alapintézményei.

— *Teljesen új dolog ez, vagy vannak már jó magyar elődeid a háztartáskutatásban?*

— Vannak szociológus-közgazdászok, de ők főleg a második gazdaság üzleti részével foglalkoznak, mások pedig főleg fogyasztóként vizsgálják a háztartásokat. Pedig szerintem a háztartás sokkal érzékenyebb sejtje a társadalomnak annál, mint hogy csak fogyasztóként vizsgáljuk.

— *És mi a helyzet külföldön, például az NSZK-ban?*

— Frankfurtban van egy professzor, aki az elméleten túl megvizsgálta például a hetvenes évekbeli nyugati recesszió és a háztartások megélénkülésének kapcsolatát. Ezenkívül sok olyan könyvet is el akarok olvasni, amit itthon képtelenség megkapni. Azt is várom, hogy megtanulok néhány módszert, amivel ezt a nehezen megragadható témát mégis vizsgálni lehet. Ebből a szempontból különösen fontos, hogy az NSZK-ba megyek. Azért is választottam, mert a német társadalomtörténet gyökeresen különbözik az amerikaitól, közelebb áll a mi hagyományainkhoz. A nagy német gondolkodók, Weber és a többiek is foglalkoztak ilyesmivel, s ebből itt az egyetemen egyelőre alig tanítanak valamit. De a mai fejlődésben is sok a hasonlóság, például az itteni második gazdaság és a bajor magángazdaságok között.

Alapvető közgazdaságelméleti, szociológiai kurzusokat is szeretnék újra elvégezni a kutatómunka mellett. Nagyon szeretnék szemináriumokra bejárni, még az is előfordulhat, hogy kiselőadást kell újra tartanom.

Úgy tekinem magam, mint az egykori céhlegényeket, akik tanulmányaik végeztével bejárták Európát, és elkészítették mestermunkájukat. Sok barátom van azon a környéken, ahova megyek, de azért egy Erdei Ferenc-kötetet és néhány táncházi kazettát becsomagolok majd, és jó lenne karácsonyra hazajönni.

M. G.

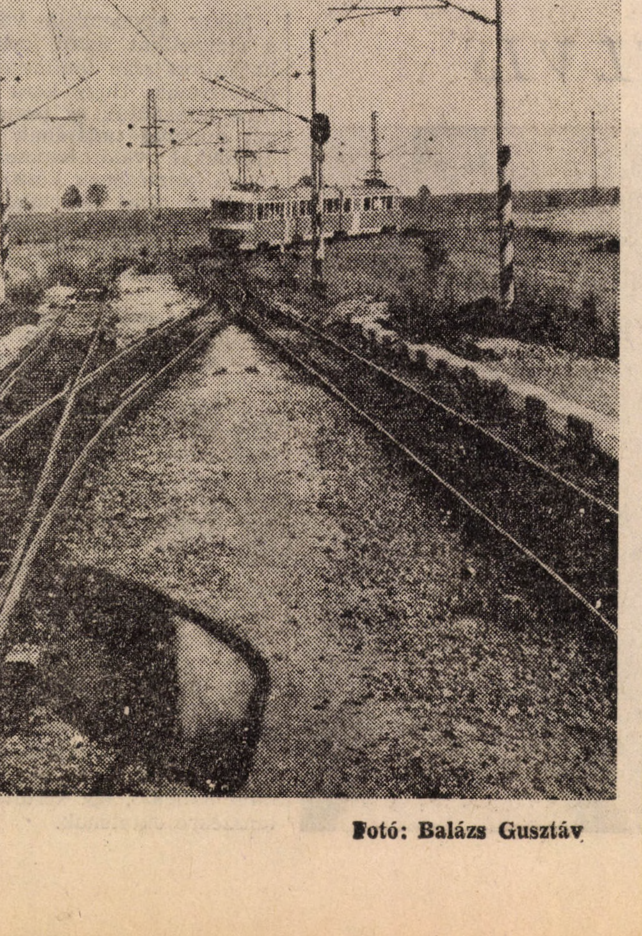

Fotó: Balázs Gusztáv

A Társadalomtudományi Klub féléve

További újítások szükségesek

A klub egyre bővülő szervezőgárdája — a Széchenyi István Szakkollégiumi Csoport megalapítása, valamint a csoport szakmai kurzusain való aktív tanulás mellett — igen nagy munkával szervezte e félévben is a klub heti két előadását, táborait. A korábbinál is inkább próbáltunk törekedni a szakmai igényességre, a klub programjában hangsúlyeltolódás volt tapasztalható a korábban alaposan körüljárt témáktól Magyarország és a szocialista országok társadalmi, gazdasági életének, problémáinak sokoldalúbb, kritikus elemzése irányába.

Kifejezetten ez utóbbit célozta az az új sorozat, amelyben *Szabó Lajos Mátyás* a szovjetunióbeli változásokról, *Tardos Márton* a kínai gazdasági reformról, *Soós Károly Attila* pedig a jugoszláv gazdasági mechanizmusról tartott előadást.

Talán legfajsúlyosabb sorozatunk az, amelyben a különböző közép-kelet-európai népek kiváló íróit, felelős gondolkodóit látjuk vendégül. Őszszel *Ryszard Kapuściński, Dušan Dušek, Grendel Lajos* és *Bágyoni Szabó István* lengyel, szlovákiai, illetve romániai írók voltak a vendégeink, tavasszal pedig a szlovák *L'ubomir Feldek* és a lengyel *Wiesław Paweł Szymański*. A jövő tanévre eddig

már elfogadta meghívásunkat

Andrzej Wajda lengyel és *Jiří Menzel* cseh filmrendező, valamint *Nicolae Prelipceanu* román író.

Egyetemünk oktatói közül e félévben *Széll János* politológus és *Szakács Sándor* gazdaságtörténész tartott fontos előadást klubunkban. Széll Jánoson kívül még két politológus előadónk volt: *Schlett István*, valamint *Pozsgay Imre*. A Hazafias Népfront főtitkára tartotta az egyik legsikeresebb előadásunkat.

A Közép-Európa sorozatban nagyon színvonalas előadást tartott *Szűcs Jenő* Európa három történeti régiójáról, *Für Lajos* Kisebbség és tudomány címmel, *Tabajdi Csaba*, az MSZMP KB alosztályvezetője pedig a pártnak a külföldi magyar kisebbségekkel kapcsolatos módosuló politikájáról.

Egyik legnagyobb vállalkozásunk a Támpont Stúdióval közösen szervezett és rendezett nagyszabású cigány kulturális est volt. Többi programunk közül — melyek között természetesen gyengébbek is akadtak — megemlítjük még, hogy megjelentünk a Tarkarét utcában, a KEN-en, s tábor keretében Gyöngyösön is, ahol a legfajsúlyosabb előadást talán *Lengyel László* reformközgazdász tartotta.

A munka közben nem egyszer úgy éreztük, hogy — bár az átlagos érdeklődés nem csökkent rendezvényeink iránt — további újításokkal tudjuk csak megőrizni a klubunk iránti figyelmet. Erősödik bennünk a gondolat, hogy a heti két hasonló formájú előadás helyett a jövőben változatlan szellemben, de

változatosabb témákban és formákban

jelentkezzünk. Például elképzelhető, hogy programjaink egy részét kiemelten, az egyetem szélesebb közvéleményének érdeklődésére számítva rendezzük, más részét pedig tudatosan műhelyjelleggel. Ez azért lehet szerencsés elkülönítés, mert a heti két hasonló formájú program sorozatában a szélesebb közvélemény gyakran olyannyira nem tud választani, hogy egyikre sem jön el.

A jövő tanévben már az őszszel szeretnénk megrendezni a tavaszi gyöngyösihez hasonló klubtáborunkat, azzal a céllal, hogy főleg az elsősök figyelmét jobban felhívjuk a klubra és főleg szakkollégiumi csoportunk kurzusaira.

A jövő évi konkrét programokat és formákat azonban csupán a szakkollégiumi csoport júniusi fertődi táborában körvonalazzuk.

A félévben a klubtagok közül — a kurzusvezetőkön kívül — több mint húsz diák végzett kiemelkedő munkát a klub szervezése során, s a jövő szempontjából nem jelentéktelen, hogy közülük hatan elsősök, nyolcan pedig másodikosok. Rajtuk kívül még több mint harmincan dolgoztak a klub szervezésében, illetve főként a kurzusokon.

Reméljük, hogy a Társadalomtudományi Klub (valamint a jövendő szakkollégium) mindinkább megtalálja a helyét a sokszínű egyetemi közéletben.

B. K. T.

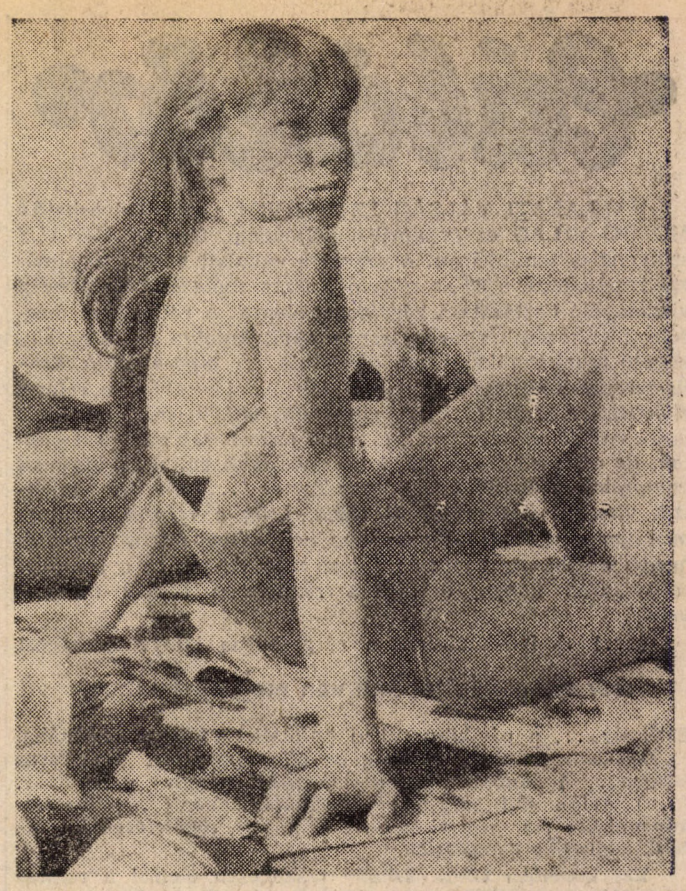

„Nehéz napok" Namurben

Mindenki előtt rejtve és titokban, csak az egyetemi, nagy faliújságon meghirdetve láthattuk az AIESEC egyik legutóbbi ajánlatát. A tudatlan, álmos és boldogtalan járókelőket mézesmadzagszerűen vonzotta a rejtélyes kiírás: a belgiumi csereszeminárium kamikáze hajlamú egyéneket gyűjt korlátozott számban. Csekély szenvedés, egy a csereszeminárium témakörében, az új technológiákról írt dolgozat árán, valamint egy vészterhes összeg (utólag fizetendő, viszont majdnem 5700 forint) ellenében, már neki is vághattunk az útnak. A tavaszi szünet első, boldogtalan napján, az éppen Brüsszel felé tartó járat hátán, ismeretlen és elég „veszélyes" kirándulás elé néz hettünk.

Nem estünk le félúton, nem kellett egy óránál többet várnunk a namuri aranypolgár egyetemistákra, és a csereszeminárium ra ingyen kapott három Alfa Romeo, egy BMW, meg egy szépséges, hófehér Ford Escort segítségével még valahogy a Pinant felé való utazás kibírhatatlan fáradalmait is elviseltük. (Nehezünkre esett, őszintén jelenthetem.) A nemzetközi csereszeminárium ot rendező Namuri Közgazdasági Egyetemen tanuló AIESEC-esek, még nagyon tapasztalatlanok lévén, az első öt napot végig szakmaiztatták velünk egy szomorú, erdőszéli tanyán, ahol csak néhányan kaptak egyágyas szobát, és ahol többször is csak kívülről néztük az 50 méteres, feszített víztükrű hipermodern uszodát. Okittatásunk eredményeként, ha mást nem is, de azt kiválóan észrevehettük, hogy most éppen miben marad le Magyarország, ha továbbra is csak az egyetemi kutatóhelyeken és egy-két vállalatnál hajlandók foglalkozni a robottechnikával és a telekommunikációs forradalommal.

Mindezen nyomorunk tetőfokán azért elég jól megbarátkoztunk a szintén mélységesen szenvedő nyugatnémet, angol és svájci srácokkal és leányokkal. Mert mi sem természetesebb annál, hogy a magyar AIESEC küldte a legtöbb embert, sőt az ő emberbarát galádságainak köszönhetően maradhattunk ott mindannyian a Study-Touron, ami Belgium körberohanását jelentette. Brüsszel, Liège, Bruges érintésével helyből a tengerbe vetettük magunkat.

Mindezek eredményeképpen, piszok fáradtan (egy hét alatt egyszer sem sikerült 2 előtt vízszintesbe kerülnöm, viszont az utolsó napi „party" után, már délután kettőkor fel is ébresztettek), és kiváló minőségű importnáthával terhelten kis, 13 tagú csapatunk végül hazaérkezett. Angol órán késésünkért a brüsszeli járat negyedórás csúszását és egy órán keresztüli iszonyú dobálását tettük felelőssé.

Most már csak azt nem értem, miért volt kénytelen az egyetemünkről 10 AIESEC-es feláldozni magát erre az utazásra. Csak azért, mert mindössze 3 költag jelentkezett? Hát megérdemlik ezt a bánásmódot ennyi munka után?

K. K.

Mi lesz a Ráday-klub sorsa?

— Május közepe óta nincsen koncert a Rádayban. Mi ennek az oka? — ezt kérdeztem Gaál Gézától (IV. évf. áruforgalmi szak), a klub műsorszervezőjétől.

— A Ráday utca 41. számú házban felújították idén egy lakást. Ennek egyik fala közös a klubbal. A zaj, a rezonálás miatt a tulaj április eleje óta minden koncertünk után feljelentett minket. Május 10-ig tudtuk húzni az időt, azóta semmilyen rendezvényre sincs engedélyünk, amíg le nem szigetelik a falakat.

— Nem lehetett tárgyalni tovább a lakástulajdonossal?

— Nem. Meg is értem az ő szempontjait, hiszen terhes a felesége és kisgyermeke is van. Egyébként egészen május elejéig kompromisszumos megoldásként fél tizenegyig tarthattuk a koncertet. Aztán május 8-án ef Zámbó István Happy Bandje, valamint a Párizsi Divatok nevű együttes játszott nálunk. A koncert, majd az ezt követő avantgárd táncest nagyon jól sikerült, így néhány zenész még a koncertet követően is játszott az öltözőben késő éjszaka. Ez volt az utolsó csepp a pohárban, ekkor vonta vissza a IX. Kerületi Tanács az engedélyünket. A május 9-i Névtelen Nulla-koncert volt tehát az utolsó rendezvény nálunk.

— Azt hiszem, a hangszigetelés amúgy is már időszerű volt, elég, ha az alagsori terem pocsék akusztikájára gondolunk.

— Igen, régóta terveztük a klub teljes felújítását. Az üvegtetőt ki kell javítani, hiszen négy-öt helyen is be van szakadva. Télen az aerobicórákat olykor 5 fokos hidegben tartották, Bródy János nagykabátban játszott nálunk, s minden szám után a kezét melengette. A hideg a nézők egy részét is elriasztotta tőlünk. Visszatérve a hangszigetelésre; a falakat tíz centiméter vastag habszivacs borítja majd, négy méter magasságig, erre tűzálló anyaggal befújt furnérlemez kerül. Álmennyezetet, linóleumpadlót is tervezünk; székeket, asztalokat szeretnénk beszerezni, a diszkó- és fénytechnikát is fejleszteni szándékozzuk.

— Honnan lesz fedezet a felújítási munkára?

— A klubnak van valami pénze, az egyetem támogatását is kérjük. Szó van arról, hogy minden kollégista nyolc óra társadalmi munkát végezne a klubnak. Ezt még a Ráday diákbizottságának el kell fogadnia hivatalosan. A kollégisták egyébként száz forint tagsági befizetése után ingyen látogathatják a rendezvényeket, így érthető velük szemben a klub elvárása.

— Kivitelező van már?

— Még nincs, de előbb-utóbb majd csak találunk egy maszekot.

— Akkor úgy néz ki, egész nyáron nem lesz műsor a Rádayban.

— Igen, a kollégium épületében szeptemberig semmi; csak a Zsil-udvarra tervezünk néhány programot. Az eső miatt elmaradt gyermeknapot két hét múlva rendezzük; többek között Halász Judit, Kemény Henrik és a Bojtorján is fellép majd. Június 28—30. között egy napon lesz a III. avantgárdfesztivál, ezen többek között az Ági és a fiúk, a Sex-e-pil, a Balkán Tourist, az Álomgyár, a CSÉB '80 is szerepel. Szeptemberre katasztrófazenefesztivált tervezünk — többek között az Art Deco, a Vágtázó Halottkémek, egy francia és egy nyugatnémet együttes felléptével. Ezzel nyitna újra a Ráday-klub.

R. I.

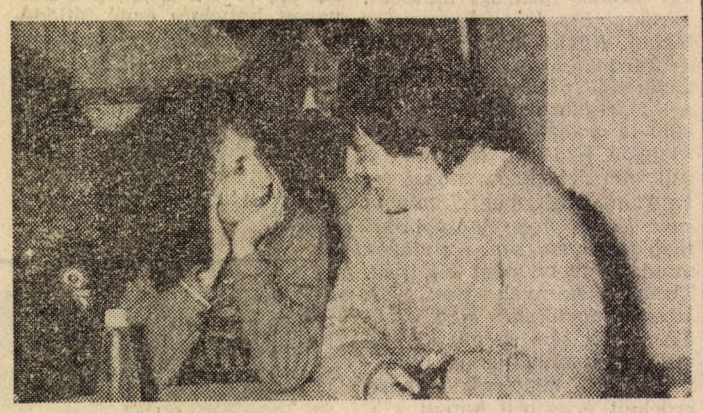

TÜZELVIS

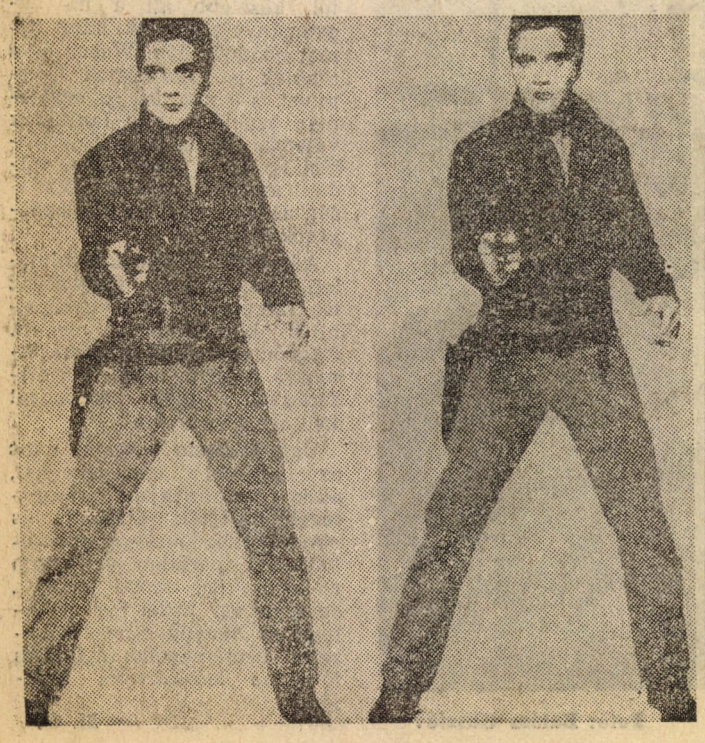

Mikor egyetemista voltam, a statisztikát fiatal, csendes, határozott srác tanította csoportunknak. Hogy kora ellenére elfogadtuk és tiszteltük, azt szakmai tudásának és a diákokkal való kapcsolatteremtő készségének köszönhette. Most mint riportalany és riporter találkoztunk, lévén a Rudas László-díjasok egyike Kovács Károly a statisztika tanszékről.

— Díjat nyert dolgozatod témája mi volt?

— A szűkebb kutatási területem, a rövid távú vállalati előrejelzések módszertana. A dolgozat váza már hosszabb ideje megvolt, hiszen a doktori disszertációmat is ebből a témából írtam.

— Hogyan kerültél az egyetemre mint oktató, s miért éppen a statisztikát szeretted meg?

— Közgazdasági szakközépiskolában végeztem, az egyetemen pedig tanár „B" szakon. Tehát azt is mondhatnám, a statisztikán nőttem fel. Még hallgatókoromban két TDK-t írtam a tanszéken, majd bekapcsolódtam az oktatásba mint hallgató, így kerültem a tanszékre oktatónak.

Rudas László-díjas

Kovács Károly tanársegéd

— Az iskolapadból a katedrára kerültél. Könnyen ment az átállás? Milyen szempontokat tartasz szem előtt a csoportokkal való foglalkozás során?

— Az elején nehéz volt, hiszen ezt a szakmát is ugyanúgy tanulni kell, mint a többit. Úgy érzem, a csoportok nagy része elfogad, bár a vizsgán kicsit szigorúnak tartanak. Azt gondolom, minden emberhez meg kell találni a megfelelő hangot, hiszen mindenkinek mások a céljai, az érdeklődése. Ezenkívül jó megérezni, mit lehet elérni a csoporttal, és ehhez kell a célt kitűzni. Megjegyzem, ilyen tömegszerű oktatásban, nagy létszámú csoportoknál ennek nehéz eleget tenni. Volt diákjaim közül többel tartom a kapcsolatot.

— A gyűrűről látom, nős vagy. Gyerek van már? Nektek probléma-e a lakás?

— A kislányom, Anna, kéthónapos. „Szabadidőm" nagy részét neki szentelem. Van saját lakásunk a szülők segítsége révén, ilyen szempontból szerencsésnek érzem magam.

(Beszélgetés közben sűrűn „megzavarnak". Mint kiderül, Kovács Károly oktatói KISZ-titkár és tanszéki titkár is egy személyben, így gyakran keresik különféle ügyekben.)

— Hogyan tudod beosztani az idődet ennyi elfoglaltság mellett?

— Nehezen. Bár a munkaidőm elvileg kötetlen, de körülményes volna bármi fixet is betervezni. Gyakran az angol órára sem jutok el. Bár a szakmai irodalmat tudom olvasni angolul, szeretném, ha papírom is lenne róla, mint az oroszról. Másrészt a szakirodalom java angol nyelvű.

— Úgy hallottam, a maradék hat hónap katonai szolgálatod márciusban telt le. Mennyiben zökkentett ez ki a hétköznapokból?

— Elég rossz időben jött, hiszen az oktatásból, a kutatásból, a családi életből, szinte mindenből kiszakított egy kicsit. A díjnyertes dolgozatom végleges formába öntését is bonyolította. Az első két hónap volt rosszabb, utána könnyebben ment, haza tudtam járni.

— Színházra, mozira van időtök?

— Sajnos, csak ritkán, felváltva a feleségemmel. Nincs a közelben nagyszülő, aki addig vigyázna a kicsire. De a gyerek kárpótol mindenért, s ha fáradtan érek haza, akkor is szakítok időt arra, hogy foglalkozzam vele, hogy meséljek neki. Igyekszem minél több, az életéből ellesett pillanatot megörökíteni fényképen is. A lakótelepen, ahol lakom, azt tapasztalom, keveset törődnek a szülők a gyerekeikkel, s ez szerintem később visszaüthet.

— További sok sikert kívánok szakmai munkádban, magánéletedben egyaránt.

B. J.

Időszerű

Ott voltál? Május 4-én egy kemény csatában *hat fiatalembert választottak meg,* hogy *hallgatói tagozat néven képviseljen, harcoljon érted.* (Hat mindenkiért...)

Ez a kis csapat már bele is vágott a közepébe és hipp-hopp egy találkát is adott nektek, május 27-én. Igaz, hogy elég kevesen gyültünk össze, de hát minden kezdet nehéz... De nem csüggedünk; *június 12—14-ig egy „edzőtábort" tartunk Esztergomban.*

Ezen többek között olyan kérdésekről lesz szó, mint a *tanszéki képviselet, az új tanulmányi és vizsgaszabályzat által nyújtott lehetőségek, a hallgatói tagozat választásának rendszere, az egyetemi diáksport önkormányzata és még amit akarsz.* A tábor utolsó napján szeretnénk egy *nyílt fórumot tartani,* amelyre *téged is sok szeretettel meghívunk (ha hamarabb jössz, az se baj).* Csak annyit próbálunk összehozni, hogy te is megtudod: eddig mit is csináltunk — mondd, hogy: így tovább, vagy: na nehogy — és hogy *megfejtsük, mi nyomja a bögyötöket* (vécélánctól az oktatási reformig).

A tábor címe: Esztergom, Bubánatvölgy, Halastó út. Útiköltségedet megtérítjük és egy nagy halászlére is a vendégünk vagy. Megközelítési lehetőség: Esztergomtól Visegrád felé induló buszra kell szállni (kb. 15 perc) a délelőtti buszokhoz kimegyünk). A pontos menetrend és térkép a hallgatói tagozat paravánján illetve szórólapokon is olvasható, illetve látható lesz.

Ha jössz, akkor *írd* be az egyetemen a tagozat *paravánján lógó füzetbe vagy szólj a HT valamelyik tagjának: Andrási Miklós* (IV. évf., tervgazdasági (Rajk), *Bajnai Gordon* I. évf. (SG, KISZ-bizottság), *Bózsó Péter* IV. évf., tervgazdasági (instruktor), *Gáspár Tamás* IV. évf., tervgazdasági (DJB, Társtud. klub, SG, Körösi, elérhető Ráday 517-ben), *Kalmár Péter* II. évf., külgazdasági (AIESEC, elérhető Kinizsi F. 408-ban), *Lenger Csaba* IV. évf., tervgazdasági (kollégiumi tanács, Társtud. klub, Körösi, elérhető Ráday 517.).

Elképzeléseink, céljaink, tervezett feladataink

1. Ősszel — októberben — hallgatói gyűlést szervezünk, valamint olyan jelölőfórumokat, amelyeken megismerhetitek azokat, akik az egyetemi tanács hallgatói tagozatába lesznek jelölve.

2. Szeretnénk megismerni az egyetemen működő más önkormányzati testületek munkáját (kari tanácsok hallgatói tagjai, DJB, tanulmányi bizottságok, fegyelmi bizottság, kollégiumi tanács, közművelődési bizottság, hallgatói tudományos tanács) ez lehetővé teszi, hogy képviseljük egyetemi szintű ügyeiket. E képviseleten túlmenően a tagozat nem szándékozik semmiféle koordinációt végezni, azt szeretnénk, hogy e testületek önállóan tevékenykedjenek.

3. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy az egyetemi tanácson kívüli más fórumokon is biztosított legyen a hallgatói képviselet. A jogszabály lehetővé teszi ezt minden tanszék esetében is!

4. A hallgatói tagozat működéséhez és egyéb hallgatói ügyek intézéséhez elengedhetetlen az anyagi, technikai, felvételek biztosítása (terem, pénzügyi eszközök, írógép stb.).

5. Rendszeresen részt veszünk az egyetemi tanács ülésein. Célunk, hogy növekedjék az egyetemi döntéshozatal nyilvánossága, reméljük, hogy ezt elő fogja segíteni a tagozat működése.

6. Mint az egyetemi hallgatóság érdekképviseleti szerve, ügyelünk az elfogadott egyetemi szabályzatok betartására. Ha bárkinek olyan gondja van az egyetemen, amiben segíthetünk; keressen meg bármelyikünket. A képviselet kiterjed minden ügyre; ami az egyetemen állami vezetésre tartozik.

7. Ősszel tisztázzuk kapcsolatunkat a KISZ-szervezettel: mely jogait ruházza át a hallgatói tagozatra, illetve mely jogokat gyakoroljuk közösen.

8. Keressük annak lehetőségeit, hogy az egyetem universitasszá váljék. Javaslatot teszünk a szabad tanárválasztás rendszerére.

9. További fontos feladat: új szabályzatok kidolgozása, illetve egyetemi adaptálása (tandíjszabályzat, közművelődési, tudományos szabályzat).

10. Vitafórumot rendezünk majd annak útmutatásai alapján tisztázzuk a DSK—DSE-vitát. Diáksportegyesület, vagy diáksportkör legyen? Lépéseket teszünk a sportönkormányzat megalakítására, ezzel teljesebbé téve az önkormányzati testületek körét.

11. Folyamatosan tájékoztatunk mindenkit tevékenységünkről a sajtóban, faliújságokon, fórumokon stb.

12. Egyéb elhanyagolt — területek felkarolását (ami nem tartozik más hallgatói testületre); menza, könyvtár, rekonstrukció stb. szintén feladatunknak tartjuk.

H. T.

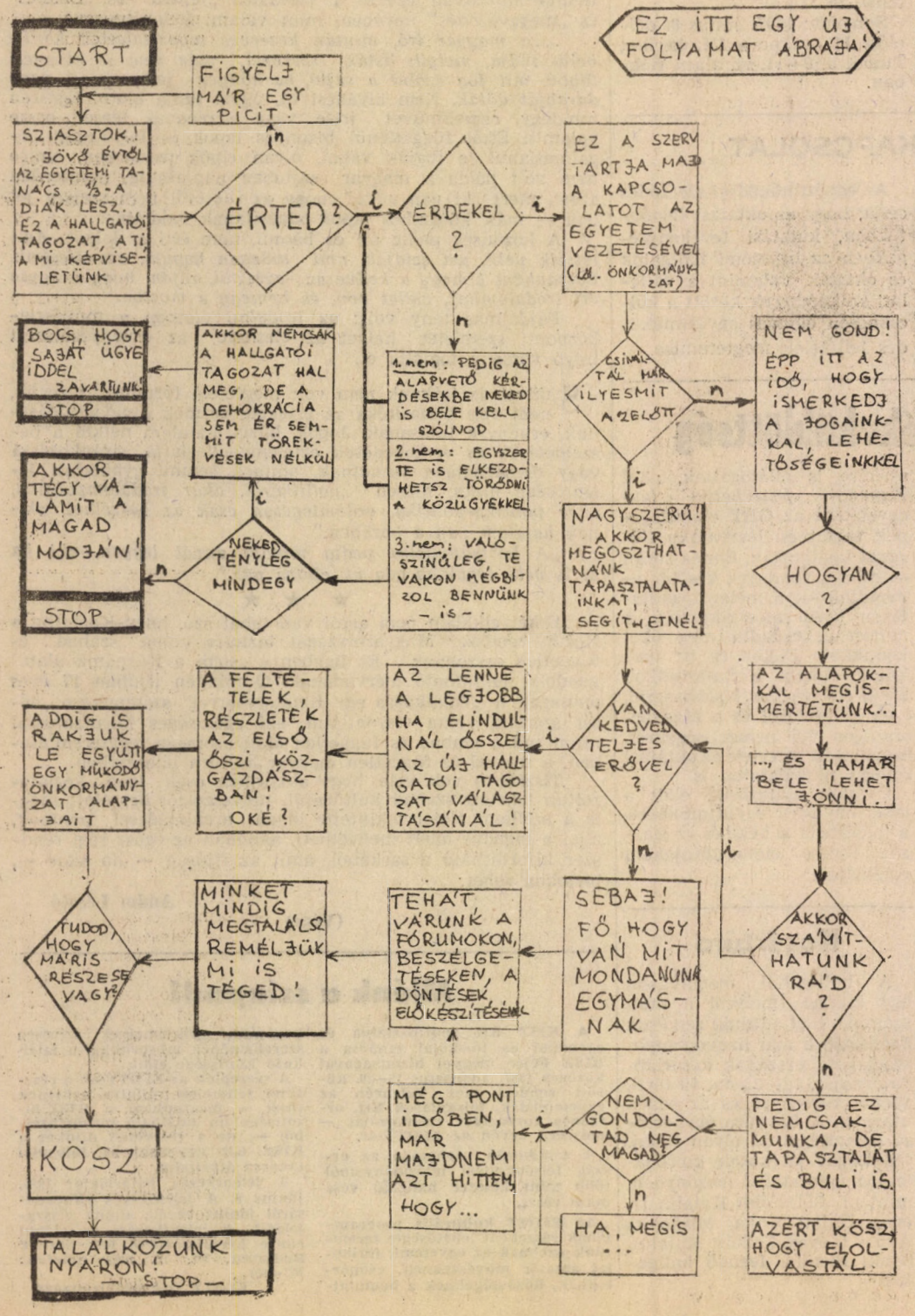

Szervezeti változtatás, HPCS-k, politikai oktatási terv a vb előtt

A párt-végrehajtóbizottság május 25-i ülésén részt vettek az alapszervezeti párttitkárok is. Az értekezlet első részében *Szarvas László* pb-titkár és *Solt Katalin* szervezőtitkár beszámolt a Budapesti Pártbizottság legutóbbi értekezletén elhangzottakról. Ezt követően *Csáki Csaba* rektor az egyetem szervezeti felépítésének változtatására vonatkozó elképzelésekről tájékoztatta a vb-t. Mint mondotta, az egyetem hosszú távú fejlesztési elképzelései, ennek szervezeti fejlesztési irányelvei, a képzés hosszú távú programja gyakorlatilag kidolgozott. Vagyis a képzés-korszerűsítési terv második szakaszának befejezésével *elkezdődnek a fejlesztés további munkálatai.* Ennek keretében ki kell dolgozni *a részletes tantervet* — amelyet szeptember-október folyamán vitat majd meg a Művelődési Minisztérium —, továbbá foglalkozni kell *a szervezet átalakításának kérdésével.*

A rektor bevezetőjében hangsúlyozta, hogy a téma kidolgozása *széles körű együttgondolkodást igényel,* amelynek még csak a kezdeti fázisában vagyunk. Ebből a célból a csúcsbizottságban kötetlen eszmecsere folyt a szervezet átalakításáról *öt kérdés körül:* Szükség van-e egyáltalán szervezeti változtatásra?, milyen stratégiával valósuljon meg a változás?, melyek lehetnek a lehetséges rendező elvek?, mi legyen a karokkal?, és végül melyek a legégetőbb szervezeti problémák?

A csúcsbizottságon belül létrejött egy *alkalmi bizottság Tóth Tamás, Veress József* és *Kovács Sándor* részvételével, abból a célból, hogy az általuk kidolgozott szervezeti változtatás tervezetet, június végén a csúcsbizottság elé terjesszék.

A vb egyetértett azzal, hogy a képzés-korszerűsítéssel végbemenő változásokat követni kell egy szervezeti átalakulásnak is, éppen ezért e téma végiggondolását fontosnak tartja. Javasolta, hogy az elképzeléseket a jövő tanévben demokratikus fórumokon vitassák meg, és aztán kerüljön sor a döntésre.

Ezt követően HPCS-ügyekben döntött a vb. *A hallgatói párttagok szervezeti rendszerének átalakításáról szóló javaslat szerepelt* az írásos előterjesztésben. A változtatás igényét veti fel többek közt a hallgatói pártcsoportok helyzete, az együttműködésük erősítése, a KISZ-szervezethez való viszonya. *Különösen kérdés ebben az elsőéves párttagok helyzete,* de a képzés-korszerűsítés kapcsán is várhatóan szükség lesz az egyetemi pártszervezet szervezeti felépítésének átalakítására. Éppen ezért érdemes lenne egy önálló hallgatói alapszervezet működéséről tapasztalatot szerezni — vetették fel az előterjesztés készítői.

A szervezeti átalakítás lehetőségei között *három javaslat szerepelt:* 1. az elsőéves hallgatók már szeptemberben elképzelt jövendő szakjuk szerinti hallgatói pártcsoportba kerülnének ősztől. 2. az általános kar valamelyik alapszervezetébe két hallgatói pártcsoport (egy elsős + egy felsőbb éves) összevonása. 3. kísérleti jelleggel önálló hallgatói alapszervezet létrehozása az általános karon.

A hozzászólók többsége az első javaslattal értett egyet, amelyet a szavazásnál a vb el is fogadott, azzal az indokkal, hogy a mai nehéz helyzetben nagyon fontos, hogy a fiatalok érezzék az oktatók támogatását a pártalapszervezetben. Mindemellett a vb felhívta a KISZ-bizottság figyelmét arra, hogy növelje befolyását a KISZ-szervezet az I. évesek körében.

Végezetül a vb megtárgyalta és elfogadta *az 1987/88. tanévi politikai oktatás tervét. A testület* eredményesnek értékelte a lezárult pártoktatási tanévet és *köszönetét fejezte ki a meghívott előadóknak közreműködésükért.*

A következő tanév terv szerint kiemelten foglalkozik a pártoktatás a gazdaságpolitika fő törekvéseivel, változtatásaival, különös tekintettel az MSZMP KB 1986 őszén hozott és az 1987 nyarán sorrakerülő határozataira; a szociálpolitikai intézményrendszer működésével, a pártdemokráciával, a szövetségi politikával a történelmi tapasztalatok tükrében az ideológiai, politikai tanulságokkal, a Szovjetunió megújulási folyamatával. Foglalkozni kíván a pártoktatás az 1918-as magyar polgári forradalommal, a Magyar Tanácsköztársaság 70. évfordulójával, továbbá az értelmiség társadalmi helyzetével és funkciójával.

A következő egyetemi ideológiai konferencián az értelmiség és társadalmi haladás című téma kerül megvitatásra.

A tervezet javaslatot tesz arra, hogy az egyetem tömegszervezetei, a szakszervezet és a KISZ a politikai képzés feladatait összhangban valósítsa meg a pártoktatás gazdag programjával.

H. E.

Megjelent az Egyetemi Szemle legújabb száma

Az Egyetemi Szemle 1987/1. száma közli *Poller Imre* kettős tanulmányát. *A politika és a politikai rendszer marxista értelmezésének alapjai,* illetve *A tudományos szocializmus fogalma és tárgya* címmel. A két átfogó politika-elméleti írást a tervek szerint *oktatási anyagként is fel fogják használni a későbbiekben.*

Magyari-Beck István vázlatjellegű, alapozó tanulmányában *a technikai fejlődés várható hatását vizsgálja a kreatológia nézőpontjából.* Tisztázni igyekszik többek között *a technika értelmezését, és viszonyát az alkotáshoz, a kreativitáshoz.*

Hogyan minősítenek bennünket — és a szocialista országokat — a nemzetközi tőkepiacon, és *milyen volt az adósságpolitikánk* a '70—80-as években — erre keresi a választ *Botos Katalin cikke.*

Veres Pál pedig *a technikai fejlődés, a struktúra és a növekedés összefüggéseit, más gazdasági alapkategóriákhoz* (például munkaerő, cserearány, gazdasági nyitottság) való viszonyát vizsgálja tanulmányában.

A legújabb Egyetemi Szemlében olvashatjuk továbbá *Szlávikné Hajba Éva* írását *az afrikai közlekedés- és távközlésfejlesztési ENSZ-programról, Nagy Imre Zoltán* rövid történeti áttekintését *a pénzügyi tervezésről, Szegedi Zoltán* és *Szilágyi Gábor* cikkét *egy videotechnika-kísérletről. Balázs Judit a fekete-afrikai fegyverkezésnek a gazdasági helyzetre,* az adósságok növekedésére gyakorolt hatásáról ír, míg *Hachem Abon Arraj* az arab országokat sújtó *braindraint elemzi.* Végül *Korompai Attila—Kovács Géza Nagy távlatú fejlődési tendenciák* (Magyarország 2020-ig) című könyvét ismerteti.

Külföldi diákjaink

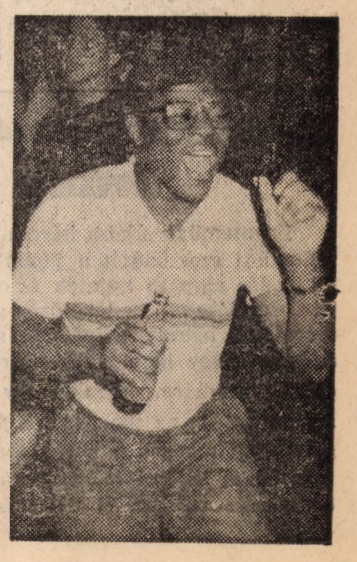

Obivankenobi és az építkező

— Rég jártál már itt! — üdvözölte Obivankenobit a szomszéd.

— Katona voltam, meg aztán pénzem sincs.

— Folytatod az építkezést?

— Idén már nem, de majd jövőre, akkorra talán már kapok kölcsönt. Ti hol tartotok?

— Júliusban már be szeretnénk költözni. Megnézed a házunkat?

— Persze. Menjünk be!

— Ez itt a fürdőszoba.

— Nagyon szép. Az tetszik benne különösen, hogy hatszög alakú. Nem olyan, mint a szokásos. A csempék is nagyon szépek.

— Az emeleten is van még egy. Menj előre!

— Hát, itt még sok a tennivaló...

— Tudod, először csak a földszinti lakrészt rendezzük be, aztán majd szép lassan rendbe hozzuk az emeletet is.

— Nagyon fáradtnak látszol...

— Sokat dolgozunk, de megéri. Nagyon jó érzés az, hogy tudod azt, hogy ez az ajtó a te kezed munkája, hogy ez a tető a te kezed munkája...

— Elhiszem. Én is el akartam adni a telket, de aztán arra gondoltam, hogy talán később megbánnám.

— Szóval, akkor jövőre újra látunk.

— Igen, folytatom...

— Addig, ha te nem vagy itt, betakargatjuk a tégláidat, nehogy az eső kikezdje!

— Köszönöm szépen.

És aznap az építkező szeme nem is volt olyan fáradt... És aznap Obivankenobi arra gondolt, milyen szép lesz majd az ő háza is...

Rózsa Iván

Pedagógusnapi ünnepség

Az idei pedagógusnap alkalmából egyetemünk számos oktatója jutalomban részesül. A kitüntetéseket és pénzjutalmakat általában a tanszékvezetők adják majd át. Az ünnep alkalmából a rektor és a szakszervezeti bizottság június 5-én fogadást ad a kitüntetettek számára.

Szép Szó

Szerkesztik: Ignótus Pál és József Attila 1936–1939

„Szép Szó magyarul... testet öltött érvet jelent. A szép szó nemcsak eszközünk, hanem célunk is. Célunk az a társadalmi és állami életforma, melyhez a szép szó, a meggyőzés, az emberi érdekek kölcsönös elismerése, megvitatása, az egymásra utaltság eszmélete érvényesül. Fellépésünkkel, írásainkkal, gondolatainkkal, értelmességre hivatkozó hitünkkel az emberi egység igényét próbáljuk ismét életre hívni, a réginél fejlettebb egységre tartó haladottabb igényt, a modern, magamagát fegyelmező, rendbefoglaló szabadságot:" (József Attila)

10 év, évente 3-4 kötet — egy kisebb könyvtárnyi az 1935 és 1945 közötti évtized kiemelkedő szellemi alkotásaiból: szociográfiák, irodalmi antológiák, sajtóviták, valamennyi fakszimile kiadásban. A Kossuth Könyvkiadó új sorozata a magyar népfrontmozgalom — s tágabb értelemben a baloldali politikai-szellemi irányzatok — legfontosabb eseményeinek, fordulóinak dokumentumait, legjelentősebb sajtóorgánumait, publikációit jelenteti meg újra. Szándékuk: közkinccsé tenni az 1935, a Komintern VII. kongresszusa és 1945, az ország felszabadulása között keletkezett, a ma már a nagyobb könyvtárakban is csak nehezen hozzáférhető, akkor meghatározó jelentőségű, és ma is tanulságos dokumentumokat eredeti, szöveghű formájukban, hogy a bennük megfogalmazott gondolatok eljussanak a ma és a holnap olvasóihoz is.

A könyv megvásárolható az egyetemi könyvesboltban.

Együttműködési szerződés

Együttműködési szerződést írt alá az egyetem ipari karának dékánja, *Kerékgyártó Györgyné* és *Szilágyi Gyula*, az Építőipari Szállítási Vállalat vezérigazgatója. A megállapodás célja, hogy az oktatási feladatokban és a kutatási tevékenységben az egyetem hallgatói és oktatói, valamint a vállalat szakemberei közötti kölcsönösen előnyös együttműködés feltételeit megteremtse. A szerződésben foglaltakkal kapcsolatos operatív teendőket a karon a közlekedés-gazdaságtan tanszék látja el.

Felkészítő tábor

A KISZ-bizottság őszi felkészítő táborát augusztus 28—31. között tartja Tatán. Akit érdekel az egyetemi KISZ munkája, akinek ötletei, elképzelései vannak és el is mondaná azok jelentkezzenek a KISZ-bizottságon!

GalamBusz

Nem tudni, hogy került a galamb a megállóba. A buszvezető akkor vette észre, amikor beállt a végállomásra. A fehér madár ott gubbasztott a földön, megfoghatónak látszott. A sofőr kinyitotta a vezetőfülke ajtaját, óvatosan lemászott, majd meggörnyedt derékkal, lassan odasettenkedett az üvegkalyibához. Egy gyors, ügyes mozdulat, s már a markában is volt a kiszemelt zsákmány. A nyugtatgató simogatások után újra bezárkózott a fülkébe, a megszeppent állatot bal kezében tartva. Jobbjával szétnyitotta nagy aktatáskáját, valahonnan elővett egy darab kenyeret és egy újságpapírt s kibélelte velük az alját. A csat bekattant a pihegő madár fölött.

Megszólalt a berregő, az ajtók becsukódtak, a busz elindult. A galamb a kofferban. Ki tudja, hol lesz a végállomás?

Zs. E.

Nemzetközi és hazai kapcsolat

Együttműködési megállapodást kötött a Bamberg Egyetemmel intézményünk, a szerződést Siegfried Oppolzer professzor, elnök, illetve Csáki Csaba rektor írta alá. Ennek értelmében tudományos, kutatási, oktatási, valamint kulturális és sportterületen folyik majd az együttműködés a főhatóságok jóváhagyása után, 1990 végéig. A szerződés értelmében oktatók, hallgatók, továbbá publikációk cseréjére is lehetőség lesz.

Egyetemünk és a Belkereskedelmi Minisztérium korábbi szerződését felújítva, Juhár Zoltán miniszter és Csáki Csaba rektor új megállapodást írt alá az elmúlt héten.

Vasárnap is nyitva

A vizsgaidőszakban (V. 17.—VI. 14.), a könyvtár vasárnap is (9—13 óráig) szeretettel várja a hallgatókat.

Bizalmitestületi ülés

Lapzárta után, június 3-án tartotta ülését a bizalmitestület, mely többek között megtárgyalta a rendkívüli béremelés tapasztalatait is. Az ülésről következő számunkban részletesen beszámolunk.

Meghosszabbított szerződés

Irány Japán

Egyetemünk újabb három évre meghosszabbította együttműködési szerződését a japán Hoszey Egyetemmel. A megállapodás alapján kutatók és oktatók általában évi két hónapos cseréjére nyílik lehetőség a könyvtári anyagok és más információk kölcsönös szállításán túl. A japán partner az idén összesen négy hónapos kinttartózkodást biztosít egyetemünk oktatói számára. Jelenleg egy hónapon át ott dolgozik *Mészáros Tamás* az ipargazdaságtan tanszék, *Friedrich István* a számviteli tanszék és *Stáhl János* a Matematikai és Számítástudományi Intézet munkatársa, ősszel *Zalai Ernő*, a Népgazdaságtervezési Intézet vezetője utazik Japánba.

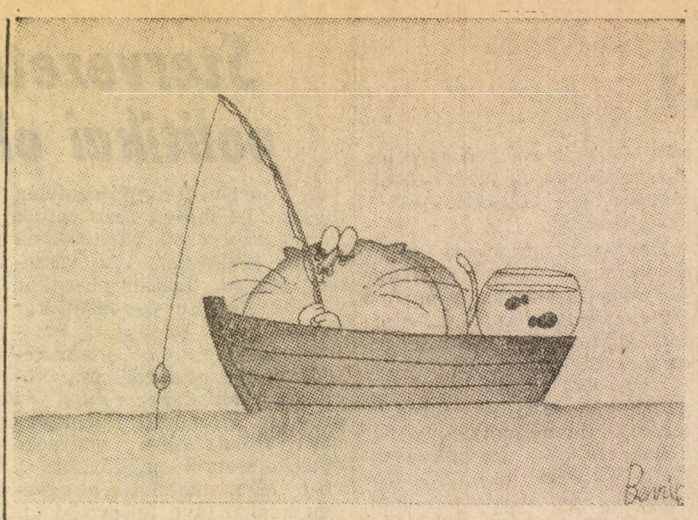

Bennip francia grafikus rajza

Tanszéki vetélkedő

Az ipari üzemszervezési tanszék április 30-án ismét megrendezte immár hagyományosnak mondható vetélkedőjét. Ezúttal hat csapat birkózott az igencsak sokféle, sokszínű feladattal. Örvendetes, hogy három csapat is másodévesekből toborzódott. A végeredmény: I. helyezett: Ipar III/3. csoport (Hajdú István, Pusztai Márta, Siska András, Szabó Tamás, Tildy Zsolt), II. helyezett: Ipar III/2. csoport (Bari Zsolt, Gutai Andrea, Komendir Zoltán, Licska János, Mákos Nándor), III. helyezett: Ipar II/1. csoport (Csató András, Farkas Lajos, Fődi Edit, Kaszás Zsolt, Stolmayer Róbert, Váradi József, Visnyei Péter). A helyezett csapatok az ipar kari dékán és a mikrogazdasági kutatások által biztosított pénzjutalmat (3000 — 2500 — 2000 Ft), valamint a már szokásos vizsgakedvezményt kapták.

Tanulmányi verseny

Az 1986/87-es tanév II. félévében, a filozófia tanszéken tartott tanulmányi versenyen a következő hallgatók indultak: Andor László, Bődy Enikő, Felföldi Ágnes, Király Adrienne, Kiss Gábor, Kovács Henriette, Kresák Valéria, Minda Zsuzsa, Puskás Anikó, Szirmai András, Veres Béla. Az alábbi hallgatók értek el helyezést:

I. helyezettek: Andor László: Az elveszett filozófus. (II. pénzügy/1), Kiss Gábor: A két világháború közötti Magyarország eszmerendszere (III. nemzetközi), Veres Béla: A halál mint filozógiai kategória. (II. külgazdaság /4)

II. helyezettek: Puskás Anikó: Zene és filozófia. (II. áruforgalom/2), Szirmai András: Az ökonómiától a klasszikus gazdaságtanig (II. nemz.).

III. helyezettek: Bődy Enikő: A marxizmus előtti valláskritikák. (II. áruforgalom/2), Kovács Henriette: Freud nézeteivel lehet és kell vitatkozni. (II. nemzetközi).

Az I. helyezettek 800—800 forintos, a II. helyezettek 600—600 forintos, a III. helyezettek 400—400 forintos jutalomban részesülnek. A filozófia tanszék minden beérkezett tanulmányi versenydolgozat gépelési költségeit téríti.

Főnyeremény: színes televízió

Az Országos Takarékpénztár IX. kerületi fiókja betéttombolát rendez 1987. június 1-jétől június 30-ig a IX. kerület bármely takarékpénztári fiókjánál lakásnyeremény-betétet váltó ügyfelei között. A tombola főnyereménye: színes televízió.

Sorsolás: 1987. július 8. délelőtt 11 órakor a IX. kerület Tinódi u. 9—11. sz. alatti fiókban.

VÁLLALATI KAPCSOLAT

A Marx Károly Közgazdasági Egyetem ipari kara részéről *dr. Kerékgyártó Györgyné* dékán, az Építőipari Szállítási Vállalat részéről *Szilágyi Gyula* vezérigazgató a VII. ötéves terv időszakára szóló együttműködési szerződést írt alá.

Az együttműködési szerződés célja, hogy az oktatási feladatokban, kutatási tevékenységekben az egyetemi hallgatók és oktatók, valamint a vállalati szakemberek között a kölcsönösen előnyös együttműködés feltételeit megteremtse.

Keresztény békeküldöttség

Egyetemünkre is ellátogatott a Keresztény Békemozgalom küldöttsége, amely az Országos Béketanács meghívására járt Magyarországon. A mintegy hatvan évvel ezelőtt Franciaország és Németország „kibékítésére" alakult szervezetet (amelyhez később Anglia, Belgium, Hollandia, Kanada és Svájc is csatlakozott) hat ország fiataljai képviselték, öten közülük jelenleg főállású békeharcosok. A küldöttség vezetője NSZK-beli, rajta kívül egy angol, egy belga, egy holland, egy Belgiumban élő marokkói menekült és egy Franciaországban élő chilei emigráns volt a küldöttség tagja.

A vendégek az egyetem nemzetközi kapcsolatok tanszékére is ellátogattak, ahol *Kaponyi Erzsébettel* (aki egyébként az OBT elnökségének tagja) és *Jeszenszky Géza*val találkoztak. Ennek során — mint a vendégek később elmondták —, a meleg fogadtatáson kívül a vitakészség, a nyitottság ragadta meg őket leginkább. Ekkor és itt hallottak először a határainkon kívül élő magyar kisebbségről, ezek helyzetéről és a Magyarországon élő nemzetiségekről. Betekintést nyertek az oktatási reform mnkálataiba is.

Útjukat elutazásuk előtt a kelet—nyugati együttműködés, a tolerancia, a béke és az igazság fontos előmozdítójaként értékelték.

KÖZGAZDASZ

Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: Farkasinszkyné Halay Edit
Szerkesztőség: 1093. Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII. Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató
87—4921. Szikra Lapnyomda, Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

Kosártúra

A hollandiai meghívással egy időben (melyről a múlt számban hírt adtunk) rendezik Szófiában a már hagyományos szocialista országok kosárlabdatornáját. Ide 23-an, 10 férfi, 10 női versenyző és az edzők utaznak. A két túra egybeesése lehetőséget ad olyan fiatal, tehetséges játékosok kipróbálására nemzetközi mezőnyben, mint pl. Bölcsföldi Katalin II. éves, Gallai Erika, Miskovits Ágnes I. éves, Felhősi Katalin, Bánki Mónika leendő hallgatók.

Karinthy-sorozat

„...hol a tagadás lábát megveti..."

Nem várható el egy közírótól, hogy művei évtizedek múltán közvetlen útmutatóként szolgálhassanak az időszerű problémák közötti eligazodásban. Az esztétikai élmény mellett a szemlélet, illetve értékek közvetítése az elsődleges feladat. Most, fél évszázad múltán mégis érdemes egy-egy cikk alapján megismerni az író álláspontját két olyan kérdésben, amelyek ma is élénken foglalkoztatják a köztudatot.

Az egyik cikk 1932-ből való, amikor tanácsokat kérve fordult Karinthyhoz három diák, akik irodalmi lapot akartak alapítani, *„lépést tartva a nagy nyugat-európai mozgalmakkal, figyelve az életet, fülébe harsogva a világnak a magyar gyászt, magyar bánatot, hirdetve és jósolva a magyar feltámadást."*

A fiúkat, akik még alig éltek Trianon napján, meglepte az író véleménye: *„Talán mégsem egészen azonos ez a Trianon Moháccsal és Világossal. És különösen a ti számotokra nem. Az én számomra — nem mondom. Én tulajdon szememmel láttam, s kezemmel tapintottam meg a régi Magyarországot, azazhogy a régit mi hívtuk csak Magyarországnak, Európa távoli vidékein Osztrák—Magyar Monarchia volt, és inkább osztrák, mint magyar. Mohács és Világos után egészben veszett el az ország; Trianon után kicsike és gyámoltalan, koldus és nyomorék, de ugyanakkor ötszáz év után először elismerten szabad és független, szabad és független országok között. A kézen vezetett, pártfogolt, felemás, bár hatalmas gyermek kicsike és szegény emberré serdült — de emberré serdült, mégis, felnőtt, visszakapta önrendelkezését...*

Talpalatnyi hely — de egészen a tiétek..."

Karinthy a „nyelvében él a nemzet" eszméjéhez csatlakozva lelkesít: azért, mert a testet megcsonkították, a lélek nem fog csonkán megjelenni. A nagy történelmi sorstragédia közepette is látni kell, hogy a magyar igék birodalma, a szókincs, a nyelv, a kultúra egészben maradt. *„Ezt a kincset egészben örököltétek, mint szétvert zsidók a Szentírást.*

S most kevésnek érzitek ahhoz, hogy bizakodó és reménykedő és vidám programmal induljatok a lapalapításnak?

Árpád úrnak kevesebb kellett hozzá, hogy országot alapítson."

A másik cikk 1930-ban jelent meg, címe: „Irodalompolitika (Ami bárcsak ne lenne, de ha már van, miért nincs?)" Karinthy kifejti, hogy nézete szerint ez a tévesen használatra került szó a műbírálatot, a kritikát szorította ki, aminek nem azt kell megállapítani, *„hogy kommunista-e az író vagy reakciós"*, hanem, hogy *„az érzelmekre fekteti-e a súlyt vagy az értelemre, hogy részletekben látja-e az élet valóságát vagy az egészben, hogy a rímekben látja-e vers lényegét vagy a gondolatokban — és így tovább, lévén ezek azok a lehetőségek, amikkel az irodalomnak dolga van."*

Nem azzal vitatkozik, hogy az írónak állást kell foglalnia politikai ügyekben, most nem arról van szó. Hanem arról, hogy az ellenforradalmi Magyarországon *„a magyar író helyzete tűrhetetlenné vált ebben a zűrzavarban,... író és közönség között valami ismeretlen láthatatlan, hozzá nem értő, irodalmat és művészetet általában lenéző és megvető elem bukkant fel szemtelen, pökhendi önérzettel — lehetetlen megállapítani, hogyan veszi merészségét, hogy ítéletet mondjon, de mond!*

Mond bizony, és kérdéseket tesz fel és vallat és igazoltat, korántsem szépség és igazság, hanem ahogy ő nevezi (kompromittálván ezeket a szavakat) „jellem" és „erkölcs", és „meggyőződés" nevében, mint valami különítmény.

...a magyar író, miután keserves tapasztalatból körülbelül tudja, melyik listán szerepel, már nem is kíváncsi többé, mit fog szólni a sajtó, ha könyve jelent meg, vagy darabját adták. Nem kíváncsi rá, úgyis tudja előre. Egészen mindegy, remekművet írt-e, vagy a piacnak fércelt össze valamit. Ettől függetlenül bizonyos lapok és folyóiratok irgalmatlanul le fogják vágni, olyan ripők modorban, amire nem volt példa a magyar sajtóban napjainkig, egyszerűen azért, mert „ki van adva", hogy az illetőről nem szabad jót írni — más, közömbös lapok odaásítanak valamit....

A közönség pedig áll és bámul, nem érti a dolgot. *Ami tetszik neki, azt szidják, ami hidegen hagyja, azt dicsérik. Lassanként elmegy a kedve az egésztől, rájön, hogy ő úgyse ért irodalomhoz, vállat von, és bemegy a moziba.*

Fájdalmas tény volt: az irodalmi életben a művészetközponti szemlélet helyét az életharc, az érvényesülésért folyó verseny foglalta el.

Smivel az íróknak nem volt megfelelő fórumuk, szervük, nem volt biztosítéka az értékek, eszmék kiválasztódásának, érvényre jutásának. Jogok, bázis, hatalom nélkül a beszélgetések és veszekedések értelemgyakorlattá, siránkozássá vagy demagógiává válhatnak, aminek semmi gyakorlati jelentősége nincs, hiszen *„politikáról, akár irodalompolitika, akár politika-politika, érdemlegesen csak az beszélhet, akinek hatalom van a kezében."*

„A kormánypálca pedig mindig annál legyen, aki ha üt is vele, legalább oda üt, ahova néz."

★ ★ ★

E két cikkben nem arról van tehát szó, hogy Karinthy a Horthy-rendszer Magyarországát tartotta volna „szabad és független országnak". Ez ügyben a „sírni a Kárpátok alatt" gondolat tekinthető mérvadónak. Ő minden ifjúban 17 éves önmagát, a „Találkozás egy fiatalemberrel" számonkérő hősét szerette volna viszontlátni, aki egészséges idealizmussal hinni tud a szabad és független Magyarország megteremtésében, a szabad és független magyar kultúra létezésében.

Tisztában volt vele, hogy akkoriban csak igen korlátozottan lehetett szabad kultúráról, művészetről beszélni; mégis a szellemi életet tekintette olyan archimédeszi pontnak, ahol a tagadás lábát megvetheti, ahonnan az egész régi rendszer kifordítható a sarkából, amit az ifjúság — ha akar —, birtokba vehet.

Andor László

(Vége)

Miénk a színpad!

A KISZ KB sportosztálya és egyetemi és főiskolai tanácsa a KISZ Fejér megyei bizottságával közösen 1987. augusztus 16—20. között rendezi meg Velencén az egyetemisták, főiskolások XII. országos turisztikai találkozóját — népszerű nevén az EFOTT-ot.

A találkozón várhatóan az ország felsőoktatási intézményeiből több mint kétezer hallgató vesz majd részt.

Az EFOTT kulturális programjának részeként lehetőséget teremtünk azoknak az egyetemi, főiskolai amatőr művészeknek, csoportoknak, közösségeknek a bemutatkozására, akik/amelyek szívesen szerepelnének műsorukkal a találkozó közössége előtt.

A szereplők az EFOTT-on a részvétel feltételeit vállalva vehetnek részt — megtudható a KISZ-bizottságokon található műsorfüzetből —, de a részvételi díjukat a KISZ KB egyetemi és főiskolai tanácsa átvállalja.

A jelentkezés határideje: 1987. június 8. A jelentkezés elfogadásáról június végéig adunk visszajelzést. A jelentkezést az alábbi címre kérjük: KISZ KB EFOTT Budapest, Pf. 72. 1388 (telefon: 203-610).

EFOTT szervezőbizottsága